

AUS NZ MyPlanet MAGAZINE

PUBLISHED BY THE AUSTRALIAN NEW ZEALAND FRIENDSHIP SOCIETY

MyPlanet

Coming Home for Christmas

"Sommaren är kort" doesn't really apply this year after a beautiful autumn filled with glorious sunny days. And as you read this I will be somewhere in Melbourne, perhaps I will be eating lunch with my sisters while my children play with their cousins in the sunshine. Summer will be anything but short for me this year. Another song "Coming home for Christmas" comes to mind as I imagine the decorations, the hype and the advertising that is typically Christmas in Australia. It will probably be a warm day after much discussion over what lunch will be, where we will be, who will be with us and who will do all the driving. As I sit there in the coolness of the air-conditioned house while the kids play with their new toys and we eat – who knows what – as we traditionally do at Christmas, I will probably be longing for the winter, the darkness, the candles, the "julbord" and all the traditions that come with a Swedish Christmas.... Where ever you are, however you celebrate – from Down Under to up there, we wish you a Very Merry Christmas and a Happy New Year.

Nicole Williams

Vice ordförande, Vänskapsföreningen

Innehåll

- 3 En vardag i Australien
- 6 Nybakta hjältar - nationella symboler
- 10 Welcome to Wellington
- 12 Rundresor 2006
- 14 Vin och vita stränder
- 15 Mormors gratäng på japanskt vis
- 16 MyPlanet presenterar vinterns aktiviteter
- 17 Vänskapsföreningens resestipendium
- 18 Mellan två kulturer
- 21 Bridge climbing, bush walking och rabattkort
- 22 På väg mot det okända
- 24 En stor man har tystnat
- 26 Historiker på avvägar
- 29 "Down under" – bokstavligt talat
- 32 Australisk musik

Utgivare

Australian New Zealand Friendship Society

ISSN 1651-4041 • AUS NZ MyPlanet Magazine

Nr 4 • december 2005 - 22 årg

Upplaga: 10 300 exemplar.

Ansvarig utgivare

Hugo Berch • Össjö Gård

266 91 Munka-Ljungby • Tel. 0431-433 032

Redaktion

Anette Kjær Mathiesen

Bente Hammer

Else K. Knudsen

De i artiklarna framförda synpunkterna är författarnas egna och delas inte nödvändigtvis av Vänskapsföreningen. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera och förkorta artiklar och insända bidrag. Kopiering med tydlig källangivelse är tillåten.

Nästa nummer av MyPlanet Magazine utkommer mars 2006.

Layout

Viva Communication

Tryck

Rounborgs grafiske hus • DK-7500 Holstebro

Kontakta oss

MyPlanet Sweden
Norrbäckagatan 47 B
113 41 Stockholm
Tlf: 08-442 98 80
sto@myplanet.com

MyPlanet Sweden
Kastellgatan 17
413 07 Göteborg
Tlf: 031-774 00 75
got@myplanet.com

www.myplanet.com

Styrelse

Ordförande & kassör

Peter Hagström • Hultgatan 4
343 36 Älmhult • Tel. 0476-14926

Vice ordförande

Nicole Williams • Sulitelmavägen 37
167 35 Bromma • Tel. 070-471 5192

Sekreterare

Lars Rubensson • Tegnergatan 17
856 43 Sundsvall • Tel. 060-151 507

Medlemskap

150 kr
Gäller för ett kalenderår och per hushåll
Vänligen kontakta oss för mer information.

Beskyddare

Australiens Ambassadör i Sverige,
Richard Rowe

Vänskapsföreningen är medlem av
World Association of MyPlanet Friendship Societies

Foto på framsidan:

Anders Nielsen

EN VARDAG I AUSTRALIEN

Vedspis, oisolerade hus, ormar i trädgården och nya inköpsvanor. Der är långt från Malmö till fårfarmen Knockalong i de australiska alperna.

TEXT: MARGARETA JANSTAD FOTO: ROWAN WRIGHT

Aldrig har vi väl frusit så mycket som i denna vår första vinter i Australien. Vem skulle väl tro det? Husen är i stort oisolerade och dubbelglasadade fönster är dyrt och väldigt ovanligt. Här sitter man hellre och kurar framför den öppna spisen, numera med en insats till braskaminen. Nåja, man har ju också sina gasolelement som man sätter på kortare stunder t ex vid påklädning eller frukost innan brasan hinner bli varm. I sängarna ligger man med flanelpyjamas på elektriska filter under duntäcken och yllefilter. Under täcket är det varmt och gott men ack vad kall nästippen är eller den stackars arm eller fot som under sömnen råkat komma utanför täcket.

Att vakna på morgonen och ha mellan 3 - 6 grader inomhus är ingen höjdare. Hur lätt är det

att få upp tonåringar i ett iskallt rum tidigt på morgonen? Utomhus kan det vara ner till -12 grader på natten, men på dagen stiger temperaturen till ungefär lika många grader plus. Men det känns kallare. Kanske för att man inte kan värma sig inomhus. Nu förstår jag makens motvärn mot tältsemester. Jag som alltid har älskat det lite ruggigt kyliga innan man kryper ner i sovsäcken för natten eller när man vaknar tidigt på morgonen, fryser lite, och drar sovsäcken över huvudet och somnar om, nu förstår jag. Han har ju "campat" inomhus under hela sin uppväxt och kan inte se tjusningen i att frysa lite grann. Det kan inte jag heller längre!

Kunskap om ved

Flera av de som vi känner har vedspis i köket - då inte som extra spis utan det är den enda

spis de har! I Australien tillverkas nya moderna köksvedspisar, som också värmer varmvattnet. Jag högaktar verkligen de unga familjer med vedspis i köket och deras kunskap kring ved och de olika träslagens värmeutveckling - en kunskap vi inte längre har i Sverige. Vilket träslag ska man ha för brödbaket, sockerkakan, stekta lammkotletter eller lasagen?

Att samla ved blir en familjeutflykt! Man samlar både till sig själv och till släktingar som inte har tillgång till skog. Eller så skänker man en släpvagn med ved till kyrkans, trädgårdsklubbens, skolans eller någon förenings lotteri, med hemkörning. Att komma till Canberra en vinterdag är som att komma till "slaget vid Lützen". Röken från alla skorstenar ligger som en dimma över staden.

Som i en annan tid

I vår närmsta tätort, Delegate med ca 350 invånare 22km bort, finns en lanthandel och ett café. Båda ställena har braskamin och där, framför värmen, samlas man och skvallrar en stund innan handlandet eller kaffedrickandet börjar. Det känns som om att kliva in i en Astrid Lindgrenfilm. Jag tror att jag har flyttat minst 40 år bakåt i tiden. För att storhandla kör vi ca 150 km ner till kusten. Trafiken är ringa. Möter vi fler än tre bilar på sträckan så är det rusningstrafik! Det är en slingrande serpentinväg genom eukalyptoskog och vidunderlig utsikt. Vi kör inte bara nerför utan också in i en annan klimatzon. Här hemma kan det vara frost när vi kör vid 8-tiden på morgonen och när vi kommer fram 2 timmar senare så måste vi sätta på AC: n i bilen. På gatorna går folk omkring i t-shirt och shorts.

Oceanen är för kall för ett dopp för ortsborna men inte för oss svenskar. Som när Aron fyllde 12 år i juli och han och jag tog en dag ledigt och körde ner till kusten. Vi köpte mat från en välkänd hamburger restaurang (Aron hade inte besökt eller sett en sådan på flera månader) och satt på stranden och åt. Solen gasade och vi blev varma. Aron skulle bara skölja av sina sandiga händer när han plötsligt (?) blev nerstänkt av en våg. Likaså bra att doppa sig helt och hållet! Folk på stranden ruskade på huvudet och skrattade åt honom. Tokig unge som badar när det bara är 18 grader i vattnet.

Skidsäsong

Så, vi har alltså 2 timmars körning till havet där det på vintern är varmare än hemma på Knockalong, men det är tvärtom på sommaren. Kör vi ca 3,5 timmar åt andra hållet kommer vi till Australiens största skidort, Perisher. Snötopparna, med Australiens högsta bergstopp Mt Kosciuszko (2230 möh) ligger bara 40 km från oss, fågelvägen. Skolan har ett skidprogram och de åker med buss upp till Perisher en dag i veckan under 5 veckor. Föräldrar får följa med och vi har haft några härliga dagar där uppe fast snön var blöt att åka på eftersom det under dagarna är flera plusgrader.

Djungelvrål och knäckebröd

Att handla är en enkel process men helt annorlunda än i Sverige. Hos slaktaren kan du lämna in ditt eget recept på korv och lite senare hämta "dina" korvar. Det godaste brödet handlar du hos bagaren. Här packar man inte sina varor själv utan det gör kassörskan. Inte ens på de stora matvaruhusen i Sydney eller Canberra finns det rullband vid kassorna, utan de står på enkla träbänkar och kassörskan packar varorna. Många kunder

Så har fåren lugnat sig. De ska skynda sig att äta innan kangururna blandar sig i 'festen'.

Foto: Leif Jonholm

har sina kylväskor med sig och får varorna packade i dem.

De flesta varor är sådant som vi känner igen i lite andra förpackningar bara. Tack vare IKEA och MyPlanet i Sydney går det också att få tag på sånt som vi kan sakna, som kaviar, lingonsylt, knäckebröd, Ahlgrens bilar, djungelvrål och annat smått och gott med hemlandstoner. Döm om den besvikelse vi kände när vi kom till IKEA i Sydney, efter 7 timmars körning, och lingonsylten var slut!

Fåren ska klippas

På farmen har vi 3000 får på en yta ungefär 4 gånger så stor som ön Ven, i Öresund. Vi har åtta alpackor som går två och två ute i hagar. De skyddar fåren mot bland annat dingos. Vi har också tre hästar, tre hundar, en vit katt, som måste smörjas in med solkräm på öron och nos så han inte bränner sig, och en tupp

Bostadshuset Knockalong med katten Maxs och hunden Lajka i vårsolen
Foto: Bronwyn Wright

med 8 höns. Just nu har fåren lammat så vi har även ca 650 lamm.

Nästa vecka ska vi klippa 1900 får. Det blir bråda dagar. Väderutsikterna för kommande helg är regn. I vanliga fall står glädjen högt i tak när det kommer några millimeter men nu får det inte regna alls. Ullen får inte bli blöt! Då går det inte att klippa och ullen är redan nästan

Ellen med en brown snake som förvirrat sig upp till huset.

för lång. För lång för beredningsmaskinerna så då blir det avdrag på det pris som vi får betalt.

Brist på vatten

Regn, ja som sagt, minsta millimeter räknas och skrivs upp. Det har varit torka i några år nu så gräset är varken tjockt eller långt. Under vintern har vi behövt utfodra fåren. De har fått foder utkört varannan dag. När de hör bilen kommer de i full galopp och bräker öronbedövande. Foderluckorna på släpet öppnas och fåren kommer i långa rader och äter. När vi vänder ryggen till så kommer även kängururna och konkurrerar om maten. Vi ser minst 50 kängurur om dagen.

REDBELLY BLACK SNAKES INFÅNGAS OCH SLÄPPS IGEN LÅNGT UTE I MARKERNA. DE ÄR NÄMLIGEN INTE DÖDLIGT GIFTIGA ORMAR SOM TIGER SNAKES OCH BROWN SNAKES.

Regnvattnet vattnar inte bara ägorna. Det fyller också dammarna som ger dricksvatten åt fåren och är en bevattningsreservoar. I några av dammarna simmar forell. Från hustaken leds vattnet från stuprören in i stora vattentankar som sedan används som hushållsvatten och som dricksvatten åt oss. Ofta ser man uthus som är dubbelt så stora som boningshuset. Det är för att man ska få så mycket takyta som möjligt att samla sitt dricksvatten från. Här på landet är det inte så svårt, bara det regnar. Det är värre i städerna som t ex Sydney. Där håller dricksvattnet på att ta slut.

Forskningen är i full gång med att göra saltvatten till sötvatten, men de kunde ju börja med att ordna reningsverk! Sydney, en modern stad med 4 miljoner invånare, släpper idag ut sitt avloppsvatten i oceanen! Visa badstränder, som t ex berömda Bondi Beach, är stängda vid pålandsvind eller när strömmarna går åt ett visst håll när avloppsvattnet släpps ut. Reningsverksfrågan, kan man tycka, borde lösas innan salt/sötvattensfrågan.

Våren på väg

Värmen är på väg och våren är i full blom. Jag har inte ännu kommit i fas med årstiderna.

Det borde ju vara höst nu! Dessutom väntar jag fortfarande på att vintern ska komma. Det känns verkligen upp- och ner och bak- och fram. Här blommar rododendron före forsythia. Lökväxterna kom upp ca 10 cm redan i maj och stod sedan stilla i väntan på vårvärmen. Nu är de utblommade sedan länge. Att så i trädgårdslandet är nästan för sent. Det mesta ska sås på hösten för att hinna komma upp innan den värsta värmen och torkan sätter in.

I värmen är det inte bara växterna som vaknar till liv. Det gör även ormar och flugor. Slut är det med lunch ute i trädgården. Flugorna kommer som "Egyptens gräshoppor". Det är svårt att vara ute utan ansiktsnät över hatten. Rätt som det är så har man svält en fluga eller två. Idag såg jag årets första orm, en redbelly black snake, krypa över vägen. Från 1 januari till 15 maj såg jag 21 ormar! Varav 4 inne i vår trädgård, på altanen. Det är inte kul!

En ny dag börjar

Varje morgon klockan kvart i sex skrattar kookaburran utanför vårt sovrumsfönster.

Jag tittar ut och ser vinden sakta röra sig i det stora eukalyptusträdets bladverk. Solens strålar dansar mellan grenarna. Tankarna går till de första nybyggarna som bosatte sig ute i vildmarken. De trodde att kookaburras skrott var häxor och demoner som skrattade inne skogen. Onekligen så skulle man kunna tro det. Av någon anledning kommer också en Björn Afzelius-70-tals melodislinga vandrande genom huvudet ... "jag tänker på hur vi har det där hemma..." och jag skänker familj och vänner i Sverige en stunds tanke innan kookaburras skrott gör det outhärdligt att stanna kvar i sängen. Så har en ny dag börjat i landet "Down under".

VI PRESENTERAR

Margareta Janstad har lämnat sitt arbete som skollärdare i stadsdelen Rosengård i Malmö för att bli farmarhustru i Australien. Sedan december 2004 har hon bott tillsammans med sin australiska man och två av deras fem barn på släktfarmen Knockalong i Snowy Mountains i New South Wales.

Nybakta hjältar - nationella symboler

TEXT: INGUNN & NILS ARE ØKLAND FOTO: MARTIN MISCHKULNING

Kära landsmän, vad innebär det egentligen att vara en god australier? Låt oss hämta vita lappar vid det stora vådrädet, skriva ner våra egna förslag och fästa dem vid trädet. Då kan de australiska dygderna fladdra i vinden och påminna oss om våra ideal.

Det är nationaldag i Australien, och i Pyrmont Park i Sydney hålls högtidliga tal om den australiska folksjälen. Att Australia Day den 26 januari faktiskt är dedikerad till en sådan självgranskning, ger kanske det bästa svaret på vad som karakteriserar australier: de är nyfikna på sig själva och måste ständigt fråga sig vad de egentligen gör där på undersidan av klotet. Vad är Australien för typ av land? Har australier ett eget sinne, säregna ideal? Frågor som skulle tas emot med skratt och cynism i de flesta europeiska länder, verkar i Australien helt normala, precis på samma sätt som den oskyldiga australiska patriotismen.

Inte ens australierna själva är helt säkra på hur de bör fira Australia Day. Den första flottans ankomst den 26 januari 1788 är trots allt en tvetydig händelse, omdöpt till Invasion Day av landets urbefolkning. Tiden som följde är inte heller något att vara stolt över. Tvärtom har det australiska etablissemangen försökt förtränga att landet är grundat på straffångar. Ända fram till 1960-talet var straffångarna ett tabubelagt ämne bland australiska historiker, i stället etablerade man en föreställning om att den verkliga historien började med "det respektabla Australien", så som det växte fram i mitten av 1800-talet med guldpenningar och ullproduktion.

Eftersom den tidiga historien står så lågt i kurs, måste nationaldagen handla om allt möjligt annat än de första kolonisationsöarna. Australia Day är ett potpurri av australiska företeelser och symboler: båtparader, surftävlingar, barbecue-sammankomster, uppvisning av veteranbilar och militärmateriel, fyrverkerier, jazzkonserter i det fria samt utdelandet av en lång rad hedersbetygelser till folk som har utmärkt sig – som har visat sina landsmän vad det innebär att vara en god australier. Landets nya medborgare hälsas välkomna med presentpaket som kan innehålla

både historieböcker och små burkar med nationalpålägget Vegemite. Allt medan borgmästare och politiska ledare landet runt försöker säga något förnuftigt utan att verka självgod. En egen grupp forskare kom nyligen med följande förslag baserat på omfattande enkäter: en god australier är stolt och hänsynsfull, och en anhängare av frihet, tolerans, idrott och informell samvaro. En god australier håller fast vid de gamla idealen för kamratskap ("mateship") och vill att alla ska få en rättvis chans här i livet. Att vara australier betyder också att vara en god granne.

Eftersom ljudet av det aboriginska blåsinstrumentet didjeridoo är så distinkt, borde australier antagligen slå sig till ro med att de har ett nationalljud och inte sträva efter någon nationalsång. Detta har de ännu inte insett. Tvärtom har det inbillade behovet av en nationalsång blivit ett återkommande tema, närmast ett komiskt trauma. Att stämma in i "God Save The Queen" blev i jobbigaste laget till och med för en befolkning som föredrar att ligga under den brittiska tronen framför att forma en självständig republik. Mellan 1901 och 1972 gjordes hela sex försök att etablera en ny nationalsång. 1973 tillkännagav statsminister Gough Whitlam att en bred tävling där man skulle rösta fram en vinnare fick avgöra saken. Eftersom inget av de 2 500 förslagen var tillräckligt bra enligt juryn, fick befolkningen välja mellan "God Save The Queen", "Advance Australia Fair", "Waltzing Matilda" och "Song of Australia". Kanske emot sin egen vilja, för att följa europeisk takt och ton, valde de "Advance Australia Fair", komponerad i slutet av 1800-talet i en sorts förenklad nationalsångsstil.

Det blir emellertid märkligt tyst när australiska folkmassor förväntas stämma upp i "Advance Australia Fair". För det första kan de inte texten, och för det andra gillar de den inte. I motsats till befolkningen i Europas olika nationer klarar de inte att ignorera hur banal, monotont och självgod nationalsången i grund och botten är. Eftersom sången är så ny klarar de inte att acceptera den som en självklarhet. Dessutom kommer problemet med balladen "Waltzing Matilda" som australier i dag bittert tycks ångra att de inte upphörde till nationalsång när de hade chansen.

Som en gammal klassiker kan "Waltzing Matilda" få sina anhängare att strunta i textens betydelse: man sjunger nöjt bara med utan att grubbla på historien om den ensamme och självdestruktive vandringsmannen.

Den misslyckade nationalsången är ett ständigt återvändande tema i samband med Australia Day. Eftersom konservativa politiker har gjort "oaustralisk" till ett skällsord under de senaste åren, kan skribenter, journalister och komiker utnyttja tillfället till att excellera i oaustralisk anti-pati för "Advance Australia Fair", den parodiska flaggan och den underdåniga konstitutionen.

I kaoset av identitetsmarkörer är utnämmandet av Australian of the Year den begivenhet som tydligast signalerar vilka egenskaper det här landet vet att uppskatta. Priset återupptogs 1960, antagligen som en reaktion på att så många begåvade australier hade valt att lämna hemlandet. Gradvis insåg australiska myndigheter att även begåvade och intelligenta människor behöver få uppskattning. Efter snart 50 år kan listan över Årets australier läsas som landets mest precisa kompetenskatalog. På vilka områden utmärker sig australierna? Hur utmärker man sig? Vilka är de mest populära individerna bland befolkningen? Prislistan består av en samling hjältar som lever upp till myndigheternas uppfattning om vad det innebär att vara australier, "ett tillstånd som är svårt att definiera, men omöjligt att motstå" som det heter på den officiella hemsidan.

Årets australier 2005 – medicinen Fiona Wood – kan stå som prototyp för landets hjältar. Fiona Wood blev känd i hela landet efter att ha uppfunnit en ny metod för att behandla svåra brännskador. Metoden användes i behandlingen av offren för terrorangreppet på Bali i oktober 2002, då 89 australier dog och 28 fick allvarliga brännskador. Hos en del var över 90 procent av huden brännskadad. Med tidigare tekniker tog det 21 dagar att producera tillräckligt med hudceller för att täcka större brännsår. Fiona Woods metod har reducerat den här perioden till fem dagar, något som bidrog till att rädda livet på flera av bomboffren.

Kompetenskatalogen innehåller en rad liknande exempel. På global basis har Australien bidragit med framstående forskning inom områden som infektioner, bakterier och epidemier. Professor Peter Doherty utsågs till Årets australier 1997, strax efter att han fått Nobelpriset för sin forskning på immunsystemet. Hans teorier har haft stor betydelse för arbetet med transplantationer och vacciner. Även Gustav Nossel är en av pionjärerna inom modern immunologi, med banbrytande studier om kroppens antikroppar. I likhet med professor Fiona Stanley har Nos-

sel arbetat för att förbättra hälsotillståndet hos aboriginerna. Fiona Stanley, Årets australier 2003, har grundat ett eget institut för barnhälsa och är rådgivare till regeringens hälsopolitik. Hon har dessutom forskat på födelseskador.

Den enda verksamhet som är populärare än medicinsk forskning är – inte oväntat – idrott. Ett betydande antal manliga vita idrottshjältar har utsetts till Årets australier. Cricketspelaren Steve Waugh, maratonlöparen Robert de Castella, tennis spelaren Patrick Rafter, boxaren Lionel Rose,

racerföraren Jack Brabham och skepparen Alexander Sturrock är typiska exempel. Hängivna, charmiga personer som har bidragit till landets framgång och underhållning, enligt juryn.

Att vara hängiven och framgångsrik är dock inte nog om man vill räknas som en god australier. Man bör också ha ett humanistiskt engagemang och en positiv inställning till hemlandet. Detta är något som många medicinare och idrottshjältar har förstått. Då är det värre med hela det stora galleriet av australiska musiker och popstjärnor. Dessa måste sägas inkarnera en egen definition på vem som inte kan bli Årets australier. Det

VI PRESENTERAR

Utdrag ur boken "Nedenunder. Australia i sol og skygge" som just kommit ut på norska och som ger en bred presentation av det moderna Australien. Boken är en kritisk kärleksförklaring från två personer som har bott i landet i flera omgångar.

Den erkände australiske fotografen Martin Mischkulnigs originella bilder bidrar till att ge boken ett starkt visuellt uttryck (www.martinmischkulnig.com).

handlar om opålitliga, självsäkra personer som kanske lever ett dekadent privatliv och i värsta fall kan komma att begå självmord. När man tänker på internationella framgångar, är det ändå uppseendeväckande att priset inte har gått till någon av landets kända musiker, band eller sångare, som Nick Cave, Bee Gees, AC/DC, INXS, Men at Work, Midnight Oil eller Kylie Minogue. I stället har priset gått till den lokala hjälten John Farnham, populärt kallad The Voice, för lång och trogen tjänst. Sopranen Joan Sutherland blev Årets australier 1961.

Inte heller författare och konstnärer utgör några populära kategorier. Endast en skönlitterär författare har utsetts till Årets australier. Det var kanske något i närheten av en nödvändighet. Strax

innan kommittén var tvungen att bestämma sig tilldelades Patrick White Nobelpriset i litteratur. En konstnär, Arthur Boyd, finns på listan. Ingen av dem uppförde sig som överväldigt tacksamma jubilarer. Balettansören och koreografen Robert Helpmann, Årets australier 1965, fällde senare följande dom över det inhemska kulturlivet: "Jag förtvivlar inte längre över kulturscenen här i Australia. Eftersom den inte existerar är det ju ingenting att förtvivla över".

2005 låg Nicole Kidman bra till för att bli den andra skådespelaren som skulle bevärdigas priset, efter Paul Hogan (Crocodile Dundee). Hon hade innan utsetts till årets personlighet i New South Wales och var därmed denna stats förslag. Kidman har dessutom gjort en av pressen noga registrerad insats som FN-ambassadör. Men Kidman tog det ovanliga initiativet att motarbeta sin egen kandidatur. Det finns andra som har gjort betydligt viktigare insatser än jag, argu-

menterade hon. Kidman lär ha förlorat med god marginal mot Fiona Wood.

Att den manlige vite idrottshjälten är själva sinnebilden av Årets australier, betyder inte att han är den idealiska pristagaren. Tvärtom kan man tänka sig att priskommittén känner ett visst obehag varje gång de utser en manlig vit simmare, friidrottare eller cricketspelare. Man försöker med jämna mellanrum hitta värdiga kandidater bland kvinnor, asiater och aboriginer. De två sistnämnda är faktiskt väl representerade, medan endast ett dussin kvinnor har nått ända fram.

1998 blev det dock en fullträff. Då kunde priset gå till den som måste vara den idealiska kandidaten, nämligen Cathy Freeman. Här har man inte bara en kvinnlig idrottare med stark integritet. Freeman är dessutom svart, snygg och en person som på ett mycket medvetet sätt tar tillvara urbefolkningens kultur. När hon två år senare sprang hem ett OS-guld på 400 meter i Sydney, tog hon den aboriginska flaggan med sig runt på ärevarvet. Vid en tidpunkt när den politiska försoningsprocessen höll på att gå käpprätt åt skogen, blev Cathy Freeman en hel försoningsprocess i sig själv. Äntligen fick befolkningen en samlande ikon, en kvinna som kunde medla mellan en nedkörd minoritet och en majoritetsbefolkning med dåligt samvete. Cathy Freeman reser världen runt för olika välgörande ändamål. Hösten 2004 var hon i Norge för att tala om astmaforskningen.

Cathy Freeman är inte bara den idealiska pristagaren och den första som utsetts både till Årets unga australier och Årets australier. Hon måste väl också kunna sägas vara "svår att definiera, men omöjlig att motstå". Australien borde antagligen instifta ytterligare en kategori i Australian of the Year Awards, ett pris för årets bästa definition av vad det innebär att vara australier.

Första gången Australian Definition of the Year delas ut, bör den gå till parkförvaltningen i Sydney. Parkförvaltningen har tagit fram ett eget system av mångkulturella blomsterrabatter, spridda över hela stan. Rabatterna avspeglar olika sidor av australisk kultur och identitet och ledsagas av en guide till de olika mönstren. Trots den mångkulturella befolkningsmixen har vi behållit enstaka karaktärsdrag som måste sägas vara genuint australiska, heter det i broschyren. "Australierna är otroligt flexibla, anpassar sig efter ändrade förhållanden och inrättar sig efter nya kulturella och sociala krav. I krigstid har australierna visat sig kampvilliga och lojala samtidigt som de har bevarat sin typiska humor. I fredstid är australierna uppfinningsrika och nytänkande och älskar att ha kul. Framför allt tror australierna på fair play och lika möjligheter för alla." Hälsningar Parkförvaltningen.

Welcome to Wellington

Wellington förenar storstadens liv och temperament med småstadens vänlighet och trygghet. Balansen är tydlig, och det är det som gör Nya Zeelands huvudstad så oemotståndlig och charmig.

TEXT: NATTY HUITFELDT FOTO: NATTY HUITFELDT & TOURISM NEW ZEALAND

Auckland är störst och vackrast med snygg arkitektur, och här lyser solen nästan alltid. Den tredje största staden, Christchurch, är lugn, mondan, stilren och konservativ med spår av gammal värdighet. I Wellington ligger parlamentet, och här slår Nya Zeelands hjärta. Wellington kan inte skryta med att ha lika många soltimmar som Auckland, inte heller med det skuggiga lugn som präglar Christchurch. Stan brukar kallas "Windy Wellington" eftersom det alltid blåser här – och det ganska kraftigt. Jag har ofta sett trädgårdsstolar blåsa iväg från den ena trädgården till den andra, och jag har flera gånger vaknat på natten av att vinden har hotat med att lyfta bort taket ovanför mitt huvud. Varför i all världen ska man då resa till den här stan och till och med stanna i flera dagar?

Scenen i stan

Stan är en naturlig amfiteater där centrum är scenen. Invånarna i Wellington bor på kullarna runt

omkring. Ett alltid grönt och kulligt landskap med hus varav i stort sett alla vänder fasaden mot hamnen. De små vägarna är smala, utrymmet är trångt och att köra bil här kräver tålamod och god manövreringsförmåga. Och när jag tänker på det så har jag faktiskt aldrig mött en stressad eller otrevlig bilist i Wellington.

Det nyzeeländska arvet

Centrum är inte särskilt stort, och det går absolut att bekanta sig med stan under en promenad. När du har sett de traditionella turistattraktionerna är det dags att få Wellington lite mer in under huden. Börja med att strosa från färjekajen mot Te Papa. Packhusen har gjorts om till restauranger, och du kan också besöka ett litet bryggeri på vägen. Reser du med barn kan du ta igen dig medan de leker i Frank Kittas Park. Avsätt större delen av en dag till ett besök på nationalmuseet Te Papa. Utställningarna är gratis, och efter ett besök här har man lärt sig massor om Nya Zee-

land. Te Papa betyder "vår plats" på maori, och museet har till syfte att berätta om landets arv och traditioner för både inhemska och internationella besökare.

Drömtur bland blommor

Jag skulle gott kunna tänka mig att ta alla besökare med på turen med linbanan från centrum

VI PRESENTERAR

Natty Huitfeldt sitter i styrelsen för den norska vänskapsföreningen och åker varje år till Wellington för att besöka sin dotter och hennes familj.

The Beehive, del av Nya Zeelands parlament.

Te Papa, The Museum of New Zealand.

upp till Botanic Gardens och guida dem genom den överväldigande Lady Norwoods Rose Garden med tretusen olika rosor planterade i spektakulära formationer samt i begonia- och orkidéväxthusen där doften av många hundratals blommor nästan bedövar en. Jag skulle ta med goda vänner, andra turister och familjen på kvällskonserter i "The Sound Shell". I januari varje år anordnar City Council och utvalda sponsorer konserter där nationella och internationella musikutövare skapar temakvällar för en stor publik. Man väljer en plats i gräset framför scenen eller i slänterna. Nästan alla har picknickkorgar med. Såpbubbelkanoner bidrar till munterhet och aktivitet bland de små åskådarna, medan fina ljusshower skapar magi efter mörkrets inbrott. Det är dessa kvällar som vi framför allt ser fram emot när vi i januari påbörjar vår

årliga resa söderut. Det ska verkligen mycket till för att man inte ska lära känna familjen eller vännernas bekanta på grannfilten under en konsert i "The Sound Shell". Av allt det som Wellington har att erbjuda är det nog invånarna själva som är den största attraktionen. De är aldrig otrevliga eller stressade. De är uppriktigt intresserade av vem du är och är alltid redo att erbjuda sin hjälp.

Stranden i stadens centrum

Wellingtons promenadgata heter Oriental Parade och går längs kusten till stans fina badstrand – Oriental Bay. Varma dagar myllrar det av liv på den nästan en kilometer långa sandstranden med goda parkeringsmöjligheter. Det ska sägas att vi som har vikingablod i ådrorna nog är lite tuffare när det gäller att kasta oss ut i vågorna än nyzeeländaren eller maorin, som tycker att vattnet i alla fall ska vara runt 20 grader om man ska bada.

Våra barnbarn Emilia (5 år) och Max (3 år) vill väldigt gärna följa med mormor och morfar till stranden och sedan gå på café. Vi kör som regel de sju kilometerna från Oriental Bay och hittar stans mest populära strand – Scorching Bay.

Stranden är också känd för sitt lunchcafé, "Chocolate Fish", med bord på bägge sidor av vägen, en fantastisk meny och kanske den bästa servicen i hela stan. Deras kaffe är förresten något i särklass, och man får alltid en stor chokladfisk med varje beställning.

Nordöns gourmethuvudstad

Även om vi stortrivs i Wellington är det alltid trevligt med en dag på landet. En timmes bilresa till Martinborough i Wairarapadistriktet är obligatorisk. Vi sopas bokstavligen talat ut ur stan via en åttafilig motorväg, som emellanåt smalnar av till två filer, medan vi kör genom pittoreska Hutt Valley för att sedan krypa oss uppåt längs Rimutaka Range (700 m). På vägen ner blir vi bergtagna av det vackra landskapet: älvar, insjöar, fjäll, bush, städer och havet. Martinborough Wine Village består av 20 vingårdar varav minst åtta av dem har en restaurang. Ingen annanstans i Nya Zeeland har vi ätit och druckit så gott.

Fågelmekka i Karori

En stadssemester i Wellington kan på ett bra sätt kombineras med både bushwalks och fågelutflykter. Otari-Wilton-bushen, fem kilometer från centrum, är ett unikt naturreservat på 105 hektar. Här finns uteslutande inhemska växter – bland annat ett 800 år gammalt rimuträd.

Tänk dig en stor hemlig dal två kilometer från centrum, där man kan höra de drillande tonerna från hundratals hotade fågelarter i skogen. Det är verkligheten i Karori Wildlife Sanctuary. Nya Zeelands fåglar, även de som inte kan flyga, har här en tillflyktsort där de skyddas från naturliga fiender genom ett snillrikt inhägnat system. Insekter och ofarliga kräldjur samsas också om utrymmet. Våra barnbarn bor i Karori och älskar "fågeldalen", kanske inte så mycket för fåglarnas skull, utan för att de får lov att gå in i mörka, fuktiga grottor med hjälm och ficklampor för att lysa på enorma skalbaggar och fladdermöss.

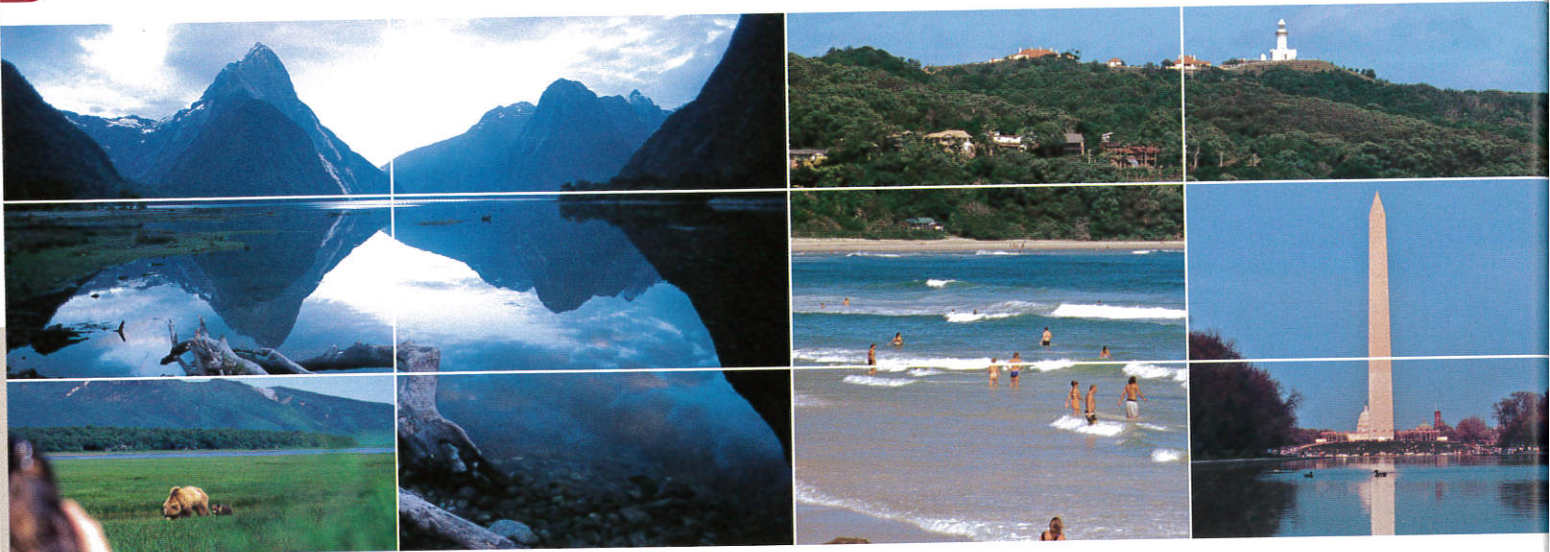
Jag vill uppmuntra alla turister i Nya Zeeland att åka och utforska denna otroliga stad. Världens sydligaste huvudstad är modern, levande och proppfylld av upplevelser. Här finns kultur i massor, alltid är det någon festival på gång eller något annat som ska firas. Stan är vänlig och trygg, inte tröttsam och påträngande. Wellington har karaktär och blir aldrig enförmig.

INFO

www.wellingtonnz.com
www.tepapa.govt.nz

RUNDRESOR 2006

Välkommen att uppleva MyPlanets värld på någon av våra uppskattade rundresor, där våra duktiga färdledare ser till att ge dig obetalbara upplevelser och minnen för livet.

WASHINGTON D.C. OCH NEW YORK - LÅNGWEEKEND 2 - 6 mars, 2006

Det bästa sättet att lära känna Washington är att promenera eller cykla runt till kända monument och sevärdheter. Vi tar en förmiddag till en annorlunda tur med 'Bike the Sights'. Vill du shoppa finns allt, inte minst stora 'Malls' och Factory Outlet med priser långt under vad vi är vana vid. Vi gör en 'Moonlight promenad Sightseeing', allt ser annorlunda ut när mörkret har lagt sig.

Efter tre nätter i D.C. tar vi snabbtåget till New York, resan tar ca tre timmar. Många har säkert redan besökt New York men staden tål att ses om och om igen. Förutom en klassisk rundtur gör vi en matvandring i Greenwich Village och får en kulinarisk upplevelse bland stadens olika matkulturer, bageri, ostaffärer, svar på var man får de bästa drinkarna och var man serverar den bästa brunchen.

Som avslutning innan hemresan skall vi se New York från cykelsadeln. New Yorks skyline domineras inte enbart av skyskrapor utan av flera vackra broar. Vi börjar med att cykla över Williamsburg Bridge till Brooklyn och stadsdelen med samma namn. Här finns ett micro-bryggeri som härstammar från 1860. Vidare på cykeln till de gamla judiska kvarteren där 'Spelmannen på taket' spelades in. Tillbaka på

Manhattan över Brooklyn Bridge åter med en enastående vy, både i sol och regn. Cirkeln är sluten och det är dags att packa ihop bagaget för hemresan.

KANADAS DJUR OCH NATUR 20/5 - 12/6, 2006

Vår mycket uppskattade rundresa med Roger Hallman som färdledare kommer som en önskerpris. Roger kan sitta Kanada både när det gäller storstäder och inte minst naturen med det vilda djurlivet.

Vi tar dig med på en härlig resa västerut där vi utforskar den vackra kanadensiska västkusten med Vancouver och Vancouver Island med Victoria och Tofino. Regnskog, varma källor och ett fantastiskt djurliv både på land och i havet. Klippiga Bergen med sin mäktiga natur, nationalparker och orter med gammal och levande storstadsideal. Puls och shopping tillsammans med kultur och ett stort utbud av nöjen och restauranger hittar vi i Vancouver.

AUSTRALIENS DJUR OCH NATUR 6 - 26/10, 2006

Resan för dig som vill kombinera storstad med primitiva och mycket innehållsrika vandringar, camping i regnskolgen, bad i vattenfall och jakt på krokodiler. Vi möter aboriginer och bor på fårfarm.

KIWI NYA ZEELAND 28/10 - 18/11, 2006

Vår mycket populära rundresa på Nya Zeeland fylld av fantastiska upplevelser.

Glaciärer som börjar där regnskogen slutar. Gejstrar som sprutar vattenkaskader, vattenfall som störtar neför klippväggarna. Aktiva och slocknande vulkaner, urskog, underbara sandstränder och alpina bergskedjor. Spelblanka sjöar, vidsträckta slätter och djupa fjordar omgärdade av höga berg. Subtropiskt klimat och ett oändligt antal nyanser av grönt. Nya Zeeland har det hela på halva ytan och det innebär att vi på relativt kort tid kan hinna utforska landet. Vi reser genom de otroliga naturscenerierna från filmerna 'Sagan om Ringen'.

NYFIKEN?

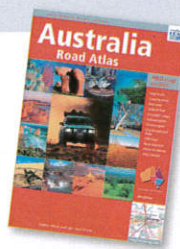
För information, prisuppgifter och detaljerade dag-för-dag program, kontakta gruppavdelningen på telefon 08-442 9888 eller via mail eif@myplanet.com

MED PÅ RESAN - på engelska

AUSTRALIA NY
KR. 290

**AUSTRALIA ROAD
ATLAS** KR. 270

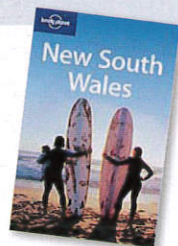
TASMANIA NY
KR. 260

VICTORIA NY
KR. 260

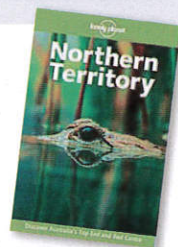
NEW SOUTH WALES
KR. 260

QUEENSLAND
KR. 280

**NORTHERN
TERRITORY**
KR. 260

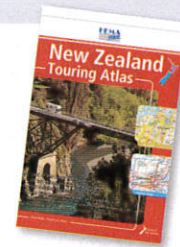
**WESTERN
AUSTRALIA**
KR. 250

**ADELAIDE & SOUTH
AUSTRALIA**
KR. 260

**NEW ZEALAND
TOURING
ATLAS** KR. 270

**EAST COAST
AUSTRALIA** NY
KR. 260

NEW ZEALAND
KR. 290

MEDLEMSFÖRDELAR

Även om Australien och Nya Zeeland har en speciell plats i våra hjärtan, så är vi medvetna om att du som medlem inte hela tiden är på väg att resa. Det tänker vi mycket på när vi arbetar med att ta fram nya medlemsfördelar.

Det ska även finnas fördelar som inte har med det rent rese-mässiga att göra, och som känns attraktiva för dig som sparar till din nästa resa.

Exempel på medlemsfördelar:

- 10% rabatt på Europeiska Reseförsäkringar.
- Rabatt på Vagabond prenumeration (4 nr 99:-).
- Böcker, kartor och informationsmaterial till medlemspris
- VIP kort till medlemspris - ger rabatt på övernattningar, bussresor, restauranger, affärer etc.
- Upp till 20% rabatt på bilhyra hos Avis i Europa, Mellanöstern, Asien och Afrika.
- MyPlanet Magazine fyra gånger om året.
- Inbjudan till MyPlanet aktiviteter, informationsmöten, resekvällar.
- Upp till 15% rabatt hos Travel Cargo.
- Övernattning inkl frukost till medlemspris på Hilton Copenhagen Airport.

Antalet medlemsfördelar utökas hela tiden och uppdateras kontinuerligt på www.myplanet.com

Detta är bara ett urval av de boktitlar vi kan erbjuda i MyPlanet Shop. Kontakta oss för ytterligare information och vägledning på telefon 08-442 9880 eller 031-774 0075

Thomas vid Australiens östligaste punkt.

Vin och vita stränder

Vart åker man när livet i Sydney blir för hektiskt? Byron Bay och Hunter Valley. Det är två fina tips från Thomas på MyPlanet i Sydney. TEXT OCH FOTO: THOMAS BJERKNES

Jag har jobbat och studerat inom olika områden av resebranschen under de senaste åtta åren, och bor sedan 2003 i Australien tillsammans med min australiska hustru.

Ett av mina favoritställen i Australien är Byron Bay som ligger i New South Wales, 800 km norr om Sydney och 170 km söder om Brisbane. Med sina många fina stränder, orörda

omgivningar och tillbakalutade livsstil är Byron Bay en lisa för trötta själar. Här sker allt i ett lugnare tempo. På sommaren ligger temperaturen på 21–28° och på vintern på 15–21°. Det gör att lokalbefolkning och turister kan njuta av alla friluftaktiviteter och festivaler året runt. Maten är en annan bra anledning att besöka Byron Bay. Här hittar man inte snabbmatskedjor i varje gathörn. Invånarna

värdesätter i stället ekologisk mat som odlas i närområdet. Stranden i Byron Bay är perfekt för den som gillar att bada och surfa. Vit sand kilometer efter kilometer, en härlig vattentemperatur och Byrons praktfulla fyr torn i bakgrunden. Solnedgången går inte att beskriva – den måste ses med egna ögon. Byron är som en vacker och magisk sommarbild.

Vin för gommen

En annan av mina favoriter är Hunter Valley Wine Country som ligger ca två timmars bilresa norr om Sydney. Många av de bästa australiska vinerna produceras i området, och här finns mer än 100 vingårdar. Small Winemakers Centre i Pokolbin har många viner av hög kvalitet från de mindre producenterna och är absolut värt ett besök. Samma sak gäller McWilliams Mount Pleasant, också i Pokolbin, som är en legendarisk vinproducent där man både kan provsmaka vinet – och köpa det.

Förutom att delta i vinprovningar och därmed få mer information om vinerna kan man ju också passa på att övernatta på ett av de många hotellen. Eller varför inte övernatta på en av vingårdarna? I Hunter Valley finns också ysterier, lokalproducerad choklad och Hunter Gardens – en storslagen trädgårdsanläggning med växter från hela världen. Hunter Valley har också många festivaler året runt, och en av de mest kända är "Jazz in the Vines" på vingården Tyrell's.

NÄR DU KOMMER TILL SYDNEY...

Titta in på MyPlanets kontor på Kent St. Vi kan erbjuda många fina utfärder och upplevelser – en del kan köpas med medlemsrabatt på kontoret.

- Köp en heldagstur med företaget Australian Pacific Touring med Sydney eller Melbourne som utgångspunkt och få en gratis halvdagstur (värde AUD 55).
- Du får 10 % rabatt på The Summit Restaurant. Detsamma gäller Restaurant on the Rocks.
- Köp ett "See Sydney Card" så får du Sydneys bästa upplevelser lite billigare.
- Följ med Wildframe Eco Tours till Blue Mountains. Du får 10 % rabatt på en praktfull tur för de mer aktiva.
- Waves Surf School Australia – du får en gratis t-shirt (värde AUD 35) när du köper en 2-dagars tur.

Mormors gratäng på japanskt vis

Lounge i Sydneystadsdelen Darlinghurst lever till fullo upp till sitt namn för ett ställe där man verkligen kan koppla av.

TEXT: TINA GROTH JØRGENSEN & TOURISM AUSTRALIA

Varsågod och sätt er tillrätta.

Solen håller på att gå ner när vi rör oss genom stan för att äta på Lounge. Trafiken är förfärlig, som alltid vid den här tiden på dagen, så vi bestämmer oss för att gå dit. Det blir en ca 15 minuters promenad längs William Street från Hyde Park, och där mittemellan beryktade Kings Cross och populära Darlinghurst ligger en underbar liten oas. Lounge är både en avspänd "loungear" och en spännande restaurang. På den skuggiga och trevliga terrassen kopplar vi av med en cocktail efter en hektisk dag medan vi betraktar det myllrande gatulivet. Cocktail- och drinklistan är lång, och bartendern står gärna till tjänst med att blanda just din favoritdrink.

Restaurangen och baren har en modern inredning med stål, skinn, mjuka soffor och kuddar. Stilrent i enkla mörka färger och med en god känsla för hur man skapar en behaglig bardel och en intim restaurangdel kryddad med en avslappnad australisk atmosfär.

Lustiga kombinationer

Chefskocken Jeff Griggs levererar ett spännande och okonventionellt kök. Han beskriver sig själv som konstnärlig och kreativ med en stor passion för resor. Det avspeglas i rätterna som är inspirerade av allt från det franska till

det mexikanska och asiatiska köket. Han använder sig av crossover, kryddor och kultur för att skapa en fulländad matupplevelse.

Medan vi satt på terrassen med våra drinkar delade vi på riktigt australiskt barsnacks: kryddad klyftpotatis som vi doppade i söt chilisås och crème fraiche. Det smakar helt fantastiskt och är något som varje australisk bar med självaktning serverar. Enda nackdelen är att den dämpar aptiten lite, så vi fick hoppa över förrätten.

Till huvudrätt fick jag en bit laxfilé vänd i en japansk miso-/kryddblandning och därefter stekt i stekpanna. Som tillbehör serverades en lätt och luftig blomkålsgratäng och små morötter (AUD 27). Och till detta ett glas chardonnay. En annorlunda men delikat upplevelse, en lite lustig kombination av japansk kryddning och mormors gratäng. Min partner valde lammfilé som var läckert upplagd med sauterade champinjoner, ankeleverpaté och sparris (AUD 28). Till det ett glas shiraz. Återigen en annorlunda men väldigt läcker kombination. Till dessert delade vi en osttallrik med olika australiska ostar, fikon och armeniskt flatbröd. En härlig avslutning på en fantastisk middag.

ERBJUDANDE

Medlemmar får en gratis flaska vin när minst två personer äter. Rabattkupong kan hämtas på MyPlanets kontor på Kent Street.

Lounge Bar & Restaurant, Ground floor,
169 & 173 Darlinghurst Road, Darlinghurst,
Sydney, NSW 2010.

Bordsbeställning på 9331 0539.
Öppet: Tisdag-fredag från kl. 17 till sent.
Lördag från kl. 18.

MyPlanet presenterar vinterns aktiviteter

Reskväll Kanada

Hjärtligt välkomna till våra reskvällar om Kanada. Låt dig inspireras av spännande reseberättelser, vackra bilder och praktiska tips inför din resa. Kvällens fokus blir på British Columbia & Alberta. Ta tillfället i akt och passa på att träffa personal från MyPlanet.

FRI ENTRÉ

för medlemmar i Canadian American Friendship Society.
Övriga 20 kr.

Föranmälan till MyPlanet 031-774 0075 eller got@myplanet.com

LINKÖPING

Tisdag 14 februari kl 19.00

Stadsbiblioteket, Hörsalen, Östgötagatan 5

GÖTEBORG

Måndag 20 februari kl 19.00

Stadsbiblioteket, Hörsalen, Götaplatsen

MALMÖ

Onsdag 8 mars kl 19.00

Malmö Konferenscenter, Biblioteket, Nobeltorget 1,
Olof Palmes plats 1

Workshops på Stockholmskontoret

Under vintern håller vi ett flertal workshops med olika teman på vår kontor i Stockholm. Det är lite som en resekväll i miniformat, men med den skillnaden att i detta forum är gruppen mindre, så vi kan skräddarsy informationen efter dem som deltagar. Samtidigt med informationen får du tillfälle att se på vår nya lokal – vi bjuder på ett glas vin.

Max antal per tillfälle är 25 personer.

Föranmälan görs på tel 08-442 9880 eller via sto@myplanet.com

BILDVISNING KANADA

• Onsdag 15 februari kl 18.00

PRAKTISKA TIPS INFÖR RESAN TILL KANADA

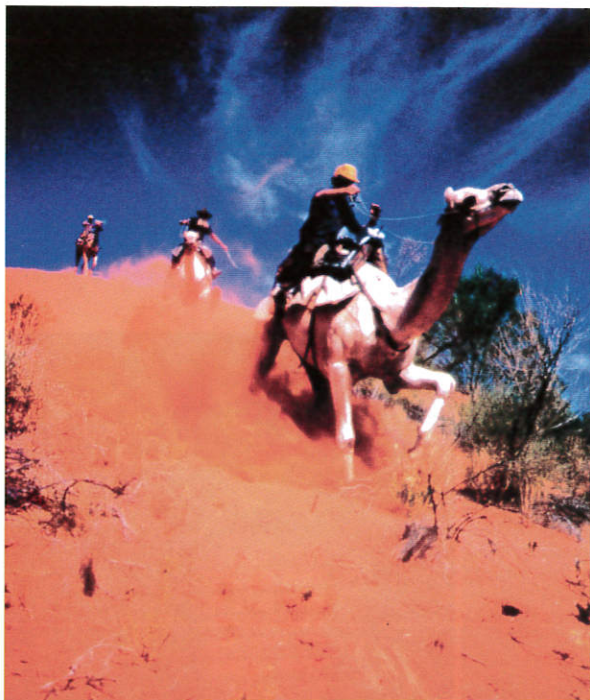
• Torsdag 30 mars kl 18.00

PRAKTISKA TIPS INFÖR RESAN TILL USA

• Torsdag 6 april kl 18.00

FOTO: TOURISM BRITISH COLUMBIA

Dags att söka Vänskapsföreningens resestipendium

Den 1 februari går ansökningstiden ut för 2006 års första resestipendieomgång.

Planerar du en resa Down Under för studier, praktik eller andra projekt som kan bidra till att främja kulturella, sociala, historiska eller affärsmässiga relationer mellan Sverige och

Australien eller Nya Zeeland, så kan du ansöka om ett stipendium från resefonden. Du bör vara medlem i föreningen. Du skall också kunna ge föreningen feedback under eller efter din resa exempelvis genom att skriva en artikel i MyPlanet Magazine.

Ansökningsblankett och mer information finns på www.myplanet.com

STYRELSELEDAMÖTER SÖKES

Vänskapsföreningen söker 2 ledamöter till den svenska styrelsen. Dessa skall tillsammans med nuvarande styrelse arbeta under ett år och sedan vara beredda att ta över efter två nuvarande medlemmar som önskar lämna styrelsen. Arbetet går ut på att representera våra svenska medlemmar och medverka till att utveckla föreningen. Arbetet innebär också att vara beredd på att skriva artiklar i MyPlanet magazine och/eller på hemsidan. Arbetet sker på ideell basis med utgiftstäckning.

Vi ser gärna att kandidaterna har stort intresse för och kunskap om Australien och Nya Zeeland och att de har rest i länderna. Dessutom är det en fördel om ledamöterna har ett bra nätverk "Down Under" i något av länderna eller båda. Erfarenhet av föreningsstyrelsearbete är också en fördel.

Kontakta gärna föreningens ordförande Peter Hagström för information.

Ansökningar skickas till **MyPlanet Sweden**, Norrbackagatan 47B, Box 23103, 104 35 Stockholm före 15 januari 2006. Vänligen märk kuvertet med "styrelseledamot".

MELLAN TVÅ KULTURER

De bägge kvinnorna lade ner stora ansträngningar på att måla sina ansikten och var tydligt stolta över resultatet.

Jag hade aldrig tidigare varit i området omkring Darwin, och nu satt jag i ett litet flygplan på väg från Darwin över Clarence Strait till Bathurst Island. Kanske inte det mest uppenbara stället att åka till när man är i Darwin för första gången. Men jag hade hört så mycket om aboriginkulturen på Tiwi Islands att en resa dit stod högt på önskelistan.

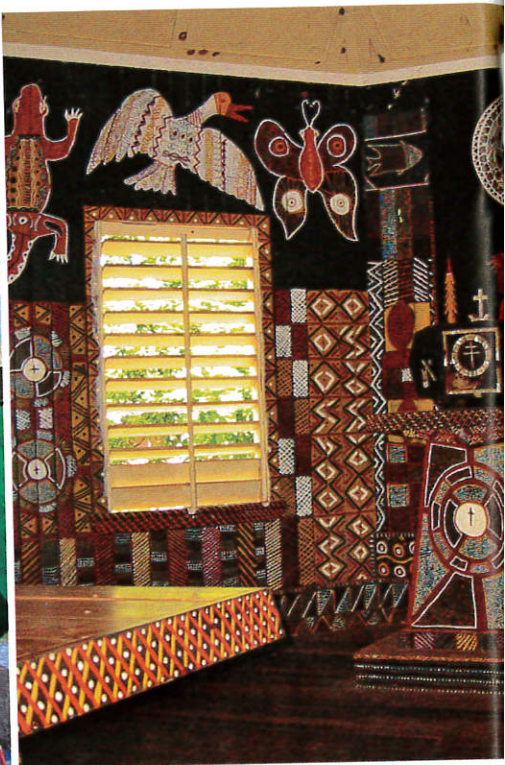
Första gången jag var i Australien hade jag en väldigt förenklad föreställning om aboriginkulturen, men den har aldrig varit av någon homogen storlek. Jag upptäckte att man inte ska förvänta sig en entydig bild, utan mindre pusselbitar som en hjälp för att förstå kulturen och det komplexa problem som den är en del av i dag.

Man kan bara besöka Tiwi Islands på organiserade turer, och jag hade före avresan bokat en endagstur. Efter landningen på Bathurst Island togs jag emot av de två guiderna från Tiwi Tours – Shane och Freddie. Freddie är aborigin och

bor på ön. Freddie är inte hans riktiga namn, utan det namn han använder när han är guide. Kanske ligger det mer i detta namnbyte än bara det faktum att hans aboriginnamn är svårt att uttala? Man kunde för övrigt tydligt höra på Freddie att engelska inte är hans modersmål. Tiwi Islands har aboriginskt självstyre, och undervisningen sker på tiwispråk. Först i femte klass finns engelska på schemat.

Billy tea & damper

Det stod dukat för "morning tea" under ett litet halvtak, och i skuggan satt två tiwikvinnor. Den ena höll på med att dela långa, tunna gröna blad som skulle torkas och användas till växtfärgning, och den andra höll på att göra dekorativa mattor. Det var tydligt att de var här för vår skull, och en av australierna frågade också om de inte kände sig som ett par utställningsföremål. Om det hade funnits någon is, så var den i alla fall bruten nu. Senare målade både de och Freddie sig i ansiktet och dansade ett par ceremoniella danser för oss. Freddie i

Peter de Hayer som kom till Bathurst Island 1934 var i kare. Uppförandet av kyrkan år 1941 var en av hans s

sin guideuniform och de två kvinnorna i blus och kjol – som den naturligaste saken i världen.

Karaktäristiska begravningspålar

De två öarna är stort sett täckta av skog och omgivna av turkost vatten, och man möts av en frisk havsbris och tropiska blommor och växter. Det är svårt att föreställa sig att öarna för några hundra år sedan verkade otillgängliga för européerna. På grund av det kraftiga tidvattnet, den täta mangroven och den stora koncentrationen av aboriginer fick öarna lov att leva sitt eget liv. De utlänningar som gick i land (till exempel japanska pärlfiskare) fick vara här på tiwifolkets villkor.

Tiwifolkets språk och kultur skiljer sig därför väsentligt från fastlandets, bland annat är didgeridoo inte en del av tiwifolkets kultur. Begravningsceremonin Pukumani har en helt central betydelse för tiwifolket, och Freddie tog med oss till den plats där en av hans släktingar

På Tiwi Islands får man en genuin aboriginupplevelse. Inte på så sätt att man får uppleva historien och hur det en gång var. Det handlar i stället om ett möte med en aboriginkultur som år 2005 på gott och ont måste förhålla sig till det vita samhället omkring den. TEXT OCH FOTO: BENTE HAMMER

missionär också en skicklig hantverksman.

De dekorerade pålarna som omgärdar begravningsplatsen har till uppgift att blidka den dödes andar.

är begravd. Den högt belägna gravplatsen var markerad med de karakteristiska begravningspålarna, och det rådde ingen tvekan om att det nästan var gränsöverskridande för Freddie att berätta för oss om begravningsceremonin och om sorgperiodens ritualer. Flera månader efter begravningen hålls Pukumani-ceremonin som kulminerar med att de utsnidade och målade begravningspålarna sätts upp. Dekorationen på pålarna berättar om den dödes liv, och det finns en viss koppling mellan antalet pålar och den dödes anseende. Om tiwifolket inte sätter upp några begravningspålar kommer de onda andarna att fortsätta uppehålla sig omkring begravningsplatsen och utöva ett olyckligt inflytande på omgivningarna.

En mänsklig missionär

Det är ett namn som hela tiden återkommer när Freddie visar oss runt på det lilla blygsamma Patakijiali Museum – Father Gsell. Den tyske missionsnären och biskopen Francis Xavier Gsell bad 1910 myndigheterna om tillstånd att uppföra

en missionsstation på Bathurst Island, och han arbetade här i 28 år. Om hans framgångar ska mätas i antalet omvända själar, ja, då blir betyget lågt. I gengäld gjorde han en insats på andra fronter, till exempel kan omkring 150 tiwiflickor tacka honom för att de slapp ingå polygama tvångsäktenskap. Utsmyckningen i St Therese's

– är en framgångshistoria. Den kan också tillskrivas den katolska kyrkans inflytande, för det som i dag är The Tiwi Design Art Complex, började i kyrkans källare. Linjer och prickar bildar abstrakta och geometriska mönster, och berättelsen träder fram i bakgrunden. Tiwi Design har kanske ett bredare tilltal eftersom man inte

Första gången jag var i Australien hade jag en väldigt förenklad föreställning om aboriginkulturen, men den har aldrig varit av någon homogen storlek.

Church vittnar också om en osedvanlig attityd eftersom Jesus uppträder sida vid sida med Drömtidens legender. Inte så konstigt att man talar om Father Gsell med så stor respekt. Missionsstationen stängde 1972, men det är fortfarande den katolska kyrkan som driver skolan.

En framgångshistoria

Aboriginkonst från Tiwi Islands – Tiwi Design

behöver känna till en viss aboriginlegend för att förstå verket. På mitt soffbord ligger ibland en duk med tygtryck (som egentligen är en sarong) i en underbar grön färg och påminner mig om Tiwi Islands.

Dessvärre var det "bush holiday" – en fyra veckor lång semester – och det var bara några få aboriginer "på arbetet". För många av de

Freddie och tiwikkvinnorna förbereder en liten dansföreställning.

aboriginer som är knutna till aboriginkonst-center runt om i Australien, är det mer en fråga om att leverera en produkt för att kunna få sin betalning än ett behov av att uttrycka sig konstnärligt. Det förklarar enligt min mening varför

butikerna dignar av aboriginska "konstverk" av tveksam kvalitet. Testa i stället att gå på ett museum så ser du skillnaden.

Bush tucker

Skoleleverna hade förstas också "bush holiday", och när vi åt lunch vid ett vattenhål fick vi sällskap av en handfull nyfikna barn. De berättade (Freddie översatte) att de på morgonen hade varit på jakt, och nu höll de på att tillaga en wal-laby och ormar över elden. Det är just det som en "bush holiday" går ut på: att familjerna flyttar ut i bushen i några dagar under "the dry season" för att på så sätt lära barnen om jakt och bush tucker. Efter lunch fick vi också en introduktion till bush tucker och bush medicine. Även om det är svårt att komma ihåg alla olika namn är det tankeväckande kunskaper. Hur tar man reda på att några frön kan fungera som ett abortpiller?

Aboriginsk verklighet anno 2005

Sent på eftermiddagen är vi tillbaka igen i Nguuiu, den lilla ort – eller community om man vill – i det sydöstra hörnet av Bathurst Island, där det bor ca 1 500 invånare. En deprimerande och sorglig syn. Men det är verkligheten. Det är ljus-år från den stolthet som Freddie har gett uttryck för under loppet av dagen. Och bägge delar är lika autentiska. – Sniffar de också tändargas, frågade en av de australier som var med på turen. Frågan ställdes till Freddie som säkert efter turen tillsammans med oss tar av uniformen, tar på sitt riktiga namn och slår sig ner utomhus under ett av de stora träden tillsammans med sina vänner.

MELLAN TVÅ VÄRLD

Tiwi Islands består av de två öarna Bathurst och Melville. Mellan dem ligger det en och en halv kilometer smala sundet Apsley Strait. Öarna ligger ca 80 km norr om Darwin och från öarnas nordkust är det bara 600 km till Timor. Som jämförelse är det 3 991 km från Darwin till Sydney. Tiwi betyder något i stil med "vi, folket" eller "vi, det enda folket".

www.tiwiart.com
www.tilg.nt.gov.au
www.dreamtime.net.au

FÖLJ MED TILL TIWI ISLANDS

Tiwi Tours är det enda företag som erbjuder guidade turer till Bathurst Island. Det finns två turer att välja mellan. På endagsturen (1/4 - 1/11) ser man det som finns omtalat i artikeln och lite till. På tvådagsturen (1/5 - 1/10) upplever man samma sak under den första dagen, men sent på eftermiddagen går turen ut i bushen. Tälten slås upp på en liten primitiv lägerplats bakom sanddyner-na med utsikt över en sötvattenssjö. Maten tillagas över elden, medan den vackra solnedgången tecknar sig över havet. Efter frukosten går turen till västligaste punkten på Bathurst Island, Cape Fourcroy – till en naturupplevelse som också ger insikt i områdets flora och fauna. Senare följer man i spåret av ett av de japanska jakt-flygplan som störtade på Bathurst Island under andra världskriget, och vid Tomorrup Waterfall väntar ett svalkande dopp.

Heldagstur inkl. flyg t/r och lunch kostar från 2 150 kr.

Tvådagsturen inkl. flyg t/r, övernattnin g i tält och måltider kostar från 3 570 kr.

OM ABORIGINKULTUREN

Lonely Planet har gett ut en guide till aboriginkulturen. Aboriginal Australia & the Torres Strait Islands innehåller bakgrundsinformation om högaktuella ämnen från aboriginernas synvinkel, information om film, festivaler, gallerier och guidade turer där man kan komma nära aboriginkulturen. 240 kr.

Om du är intresserad av aboriginkonst rekommenderas Hanne Baches bok "Australisk aboriginal konst og kultur" (på danska). Boken ger dels en allmän introduktion till den historiska bakgrunden och till de karaktäristiska dragen i aboriginkulturen och aboriginmytologin, dels en presentation av en rad framträdande konstnärer och deras verk. 200 kr.

Incheckningsdisken på den lilla flygplatsen på Bathurst Island.

Bridge climbing, bush walking och rabattkort

BRIDGE CLIMBING

Tänk dig att stå på toppen av Sydney Harbour Bridge när solen är på väg upp över horisonten och kastar sina strålar på Operahusets vita tak. Utsikten i 360 grader får dig att glömma alla betänkligheter och alla antydningar till höjdskräck. Inte så konstigt att Bridge Climbing har blivit en av Sydneys främsta attraktioner. Åldern är inget hinder – den hittills äldste broklättraren var 100 år. Man kan prova på bridge climbing nästan dygnet runt, därför är det smart att boka i förväg.

Från 1 040 kr.

En liknande upplevelse kan du få på Auckland Harbour Bridge. Den legendariska bron i Auckland är dock inte lika hög som den i Sydney, men du kan blicka ut över vulkaner och vackra öar i Hauraki-bukten. För den som är minst sju år väntar en fantastisk upplevelse. **Från 390 kr.**

BLUE MOUNTAINS

En utflykt till nationalparken Blue Mountains är nästan ett måste när man är i Sydney. Har man

bara kort tid på sig kan man se alla höjdpunkter på en endagstur. I den här turen ingår en 3-timars guidad bush walk, imponerande utsikter över Jamieson Valley och en åktur på världens brantaste järnväg. **Från 460 kr.** Har du ett VIP-kort kostar turen endast **från 410 kr.**

LÅNGS AUSTRALIENS ÖSTKUST

16 dagar med det absolut bästa på sträckan från Cairns till Sydney. En rundresa för dig som vill ha aktiviteter och utmaningar. Du får uppleva natursköna Atherton Tablelands väster om Cairns, får följa med på koalafari på Magnetic Island, tillbringa tre dagar ombord på en segelbåt i the Whitsundays, upplever hur livet ter sig på en boskapsstation, besöker världens största sandö, Fraser Island, får naturupplevelser på en vandring i Bald Rock National Park och mycket, mycket annat. Allt i sällskap av en guide som gör sitt till för att turen ska bli ett minne för livet.

Inkl. övernattnings i flerbäddsrums, många måltider och aktiviteter. **Från 16 135 kr.** Har du ett VIP-kort kostar turen endast **från 15 330 kr.**

KIWI EXPERIENCE

Det är namnet på det busskort som har gett tusentals unga fantastiska upplevelser i Nya Zeeland. Det finns olika busspass med fastlagda ruttor som täcker i stort sett hela Nya Zeeland. Det här är ett jättebra sätt att ta sig runt till alla olika sevärdheter. Avgångarna ligger på bestämda dagar, men längs vägen kan du kliva på och av precis som du själv vill. När rutten är slut för dagen avslutas den som regel vid ett vandrarhem. Det finns omkring tjugo olika busspass – till exempel "Sheep Dog" som ger möjlighet att uppleva både Nordön och Sydön. Du ska räkna med minst 16 dagar, men du kan också välja att lägga upp till sex månader på den här resan. **Från 3 765 kr.** Har du ett VIP-kort kostar busspasset endast **från 3 585 kr.**

VIP-KORTET

VIP-kortet ger 5 % rabatt på de vandrarhem som ingår i sammanslutningen Backpackers International samt rabatt på transport, utvalda attraktioner och restauranger. Medlemmar kan köpa kortet för 150 kr. Normalpriset är 250 kr.

För mer information, ring 031-774 0075 eller 08-442 9880.

På väg mot det okända

Hur mycket hinner man se under ca fyra veckor? Är fyra veckor överhuvudtaget tillräckligt när man vill uppleva Australien? Och hur mycket kan man räkna med att det kommer att kosta? Det är frågor som vi ofta får, och som det sällan finns något enkelt svar på så länge vi inte sätter ihop en konkret resplan. Det har vi gjort här.

Vi har satt ihop en resa på 29 dagar under vilka du får uppleva väldigt olika sidor av Australien. Efter några dagar i Sydney flyger du till den röda öknen där outback-upplevelserna börjar. Höjdpunkter på den tre dagar långa safarituren är Kings Canyon, The Olgas/ Kata Tjuta och naturligtvis Ayers Rock/Uluru. Men bara att köra genom det röda och öde landskapet som inramas av en nästan ona-

turligt blå himmel, är en upplevelse av stora mått.

Nästa stopp är pärlstaden Broome med de vidunderliga stränderna vid Indiska oceanen. Området Kimberley som täcker det nordvästra hörnet från Broome och norrut, är tre gånger så stort som England, men här bor bara ca 30 000 människor. Här är det vanligt

SÅ HÄR ÄR RESAN UPPLAGD

Dag 1 Avresa

Dag 2 - 5 Ankomst till Sydney. Fyra övernattningsar på Novotel Rockford Darling avstavnings av Harbour Inkl. hamrundtur, gratis entré till Sydney Aquarium och Sydney Tower samt guidad tur till olika pubar i the Rocks.

Dag 6 Med flyg från Sydney till Ayers Rock. 3-dagars safaritur börjar (övernattnings i tält) i den röda öknen.

Dag 7 På safaritur.

Dag 8 Safarituren avslutas i Alice Springs. En övernattnings på Alice Springs Resort.

Dag 9 Med flyg från Alice Springs till Broome. Övernattnings på Cable Beach Club Resort i Broome.

Dag 10 Övernattnings på Cable Beach Club Resort.

Dag 11 12-dagars tur i husbil börjar. Inkl. övernattnings på Bungle Bungle Wilderness Camp, Imintji Wilderness Camp, Ungo-

lan (Mitchell Falls) Wilderness Camp och Marunbabidi Wilderness Camp som alla erbjuder storslagna naturupplevelser och fina bekvämligheter. Inkl. frukost och middag. Övriga nätter väljer man övernattnings efter eget val.

Dag 22 Tillbaka i Broome. Husbilen lämnas tillbaka. Övernattnings på Cable Beach Club Resort.

Dag 23 Övernattnings på Cable Beach Club Resort.

Dag 24 Med flyg från Broome till Perth.

Regnskog och korallrev

Planerar du att uppleva Australiens östkust kan vi just nu erbjuda ett paket med 10 dagars upplevelser. Kan du resa före den 31 mars 2006, erbjuder vi 1 065 kr rabatt. Du kan naturligtvis förlänga vistelsen om du vill uppleva även andra områden i Australien.

Du landar i Brisbane och får följa med på en heldagstur till Australia Zoo där du möter några av Australiens farligaste djur. Nästa stopp på resan är O'Reilly's Rainforest Guest House i Lamington National Park – en unik möjlighet att uppleva naturen i den subtropiska regnskogen. Resan från Brisbane till Cairns görs ombord på tåget "The Sunlander". I Cairns får du bo på Cairns Colonial Club Resort som

ligger i en helt fantastisk tropisk trädgårdsanläggning. Här får du följa med på en båttur till korallrevet, på en heldagstur till regnskogen väster om Cairns och på en tur i luftballong.

Från 11 460 kr exkl flyg.

Normalpris från 12 785 kr.

Inkl. övernattnin i dubbelrum, transport Brisbane–O'Reillys t/r och Brisbane–Cairns samt ovannämnda turer.

I priset ingår inte flygbiljett till/från Australien.

att man får ha naturen för sig själv. Du sitter själv bakom ratten i husbilen med fyrhjulsdrift – något som verkligen kommer att behövas. För vägarna är tuffa att ta sig fram på i dessa trakter.

I området finns helt fantastiska raviner, till exempel Windjana Gorge med Devonian Reef och paradisliknande "rock pools" att svalka sig i. Här finns boabträd som sätter fantasin i rörelse. Leguaner som tar igen sig i solen. Och aboriginklippmålningarna är några av de äldsta och mest särpräglade i hela Australien. När du kommer fram till Mitchell Falls befinner du dig nästan vid världens ände. Du blir i

alla fall tvungen att gå den sista sträckan till fots.

Det låter kanske som att du nästan får agera upptäcktsresande. Inte riktigt. Men du ska gilla äventyr. I resan ingår övernattnin på fem "wilderness camps" som ligger längs Gibb River Road, på Mitchell Plateau och i Purnululu National Park (Bungle Bungle) med de bikupeformade, randiga klipporna. Här kan du se fram emot att träffa värdparen på dessa campingplatser – "aussies" med stort "A"! Övriga nätter kan du campa i bushen eller övernatta på ett mer "civiliserat" sätt på vanliga campingplatser.

- Övernattning på Novotel Langley.
- Dag 25 Upplevelser i Perth. Heldagstur med Sandal Cruises till vingården Caversham Estate.
- Övernattning på Novotel Langley.
- Dag 26 Heldagstur till Rottne Island inkl. lunch. Övernattning på Novotel Langley.
- Dag 27 En dag i Perth. Övernattning på Novotel Langley.
- Dag 28 Avresa från Perth.
- Dag 29 Ankomst till Sverige.

Från 35 275 kr.

Priset gäller per person och baseras på att två personer reser tillsammans under perioden 1/1–31/3 2006. I priset ingår samtliga övernattningar, hyra av husbil (4WD) och guidade turer enligt vad som nämns ovan.

OBS: I priset ingår inte flygbiljett till/från Australien eller inrikesflygningar.

En stor man har tystnat

Den 13 augusti avled Nya Zeelands förre premiärminister David Lange (1942–2005) efter en längre tids sjukdom. Han kommer inte att gå till historien som den största politiska begåvning som har haft premiärministerposten, men kommer att bli ihågkommen som den som gav politiken en mänsklig dimension och Nya Zeeland en mer framträdande internationell profil. TEXT: INGA NIELSEN FOTO: OTAGO DAILY TIMES

"En stor man har tystnat" var rubriken på en av de många nekrologerna. "Stor" syftar på hans fysiska storlek (han vägde 180 kg när han var som störst!), men inte minst på hans personliga egenskaper: en framträdande retorisk begåvning karakteriserad av slagfärdighet, humor och kvickhet i kombination med humanism och medmänsklig empati.

Ett år innan David Lange dog, hade min man och jag det stora privilegiet att få höra honom tala på universitetet i Dunedin. Vi, som hade turen att få plats i auditoriet, fick en upplevelse som vi aldrig glömmet. När den "store" mannen,

vars fysiska storlek hade minskat till hälften, kom in kunde vi alla se hur sjukdomen hade tärt på honom, och den stora församlingen reste sig spontant och hälsade honom med stående ovationer. Han hade bjudits in av en ekumenisk grupp och talade om "Gamla religioner i en ny värld" med kriget i Irak som utgångspunkt. Han trollband åhörarna under en och en halv timme, men var sedan också mycket tydligt utmattad. Han var väldigt röd när han lämnade auditoriet efter ännu en stående ovation. Det var också många tårfyllda ögon bland åhörarna när vi stilla började röra oss därifrån.

Kärnvapenfritt område

David Lange intog posten som Nya Zeelands premiärminister under perioden 1984–89. Under dessa år förmådde han placera Nya Zeeland på världskartan tack vare landets anti-kärnvapenpolitik och förklarade Nya Zeeland som första land i världen som ett kärnvapenfritt område. Han reste till USA och England för att förklara och försvara sin politik, som framför allt USA visade missnöje över, och en sideeffekt var att Nya Zeeland fick lämna ANZUS, en försvarsallians mellan Australien, Nya Zeeland och USA.

I mars 1985 blev han inbjuden till Oxford för att

delta i en kärnvapendebatt, och där fick en internationell publik tillfälle att stifta bekantskap med hans retoriska förmåga. Han ställde sin huvudmotståndare i debatten, en amerikansk evangelist vid namn Jerry Falwell, eftertryckligen mot väggen genom att argumentera att kärnvapen är moraliskt oförsvarbara. Det var vid det tillfället han levererade en av de kommentarer som han oftast blir citerad för. Under debatten blev amerikanen så ivrig i sin argumentation att han lutade sig fram mot David som replikerade:

– Om du lutar dig längre fram kan jag känna lukten av uranet i din andedräkt!

Det är ödets ironi att Greenpeace-fartyget "Rainbow Warrior" utsattes för ett bombangrepp i Aucklands hamn fyra månader senare, medan det väntade på att ge sig iväg till Mururoa för att protestera mot de franska kärnprovspängningarna.

Rogernomics

David Langes ämbetsperiod präglades för övrigt av de största ekonomiska och samhällsmässiga omvälvningarna i Nya Zeelands historia. De var nödvändiga eftersom landet befann sig i en allvarlig ekonomisk kris, men de innebar stora mänskliga kostnader, bland annat i form av att många arbetstillfällen gick förlorade. Processen kom att kallas "Rogernomics" efter dåvarande finansministern Roger Douglas. Ordet får fortfarande äldre nyzeeländare att rysa! Davids sociala samvete led, men han kunde inte skaffa politisk majoritet för att ändra eller stoppa processen, och i frustration över detta valde han att 1989 avgå som premiärminister. Labour förlorade valet 1990, men David blev kvar i parlamentet fram till 1996.

Från juridik till politik

David Langes sociala samvete utvecklades i barndomshemmet i en förort söder om Auckland, Otahuhu, vars befolkning huvudsakligen hade låg socioekonomisk status, de flesta Pacific Islanders som invandrat från Stillahavsöarna. Hans far var allmänpraktiserande läkare i området och var känd för att anpassa sina avgifter efter patienternas ekonomiska förmåga.

I skolan var David klassens tjockis, "hopplös på idrottsplanen" som han själv uttryckte det, men det kompenserade han genom att vara bäst i de teoretiska ämnena. Redan som skolpojke bestämde han sig för att bli politiker, för han kände tidigt att han hade ordet i sin makt. I första omgången valde han dock att studera juridik, och praktiserade som försvarsadvokat under en del år, bland annat i det område där han föddes och växte upp. Han åtog sig ofta att försvara "socialt svaga personer" som hade hamnat i kläm i systemet. I likhet med sin far tillämpade han flexibla arvoden. Han hade fortfarande "en politiker i magen", och när det 1977 blev en ledig valkrets i Mangere i södra Auckland, ställde han upp för Labour och vann stort över 16 andra kandidater. Han representerade denna valkrets under de 19 år han var parlamentsledamot.

Politisk blixtkarriär

1979, efter bara två år som parlamentsledamot, valdes han till vice ordförande i parlamentsgruppen som var kraftigt demoraliserad efter flera valperioder i opposition. Den sittande premiärministern Rob Muldoon var en mycket dominerande, för att inte säga diktatorisk personlighet som alla var rädda för. Men David

som hade talets gåva kunde ställa honom mot väggen. Han bidrog med något nytt i ett annars ganska grått och trist parlament, nämligen humor! Han kunde få folk att skratta, ibland så att de fick tårar i ögonen. Hans kvickhet och slagfärdighet kunde avvärja motståndarna, och han tog inte sig själv på allt för stort allvar och koketterade öppet med sin egen korpuslens.

Det hade blivit kul att sitta i parlamentet, moralen i Labourgruppen steg och vanliga människor började intressera sig för politik. Inte särskilt överraskande valdes han till partiledare 1983, och 1984 utlystes nyval. Labour övertog regeringsmakten, och David utnämndes till premiärminister – 41 år och därmed den yngste premiärministern under 1900-talet. I sina memoarer beskriver han euforin kring händelserna: "Trots min vikt hade jag svårt att behålla bägge fötterna på jorden!"

Sviktande hälsa

Efter sina år i parlamentet sysselsatte David sig med att skriva artiklar till olika inhemska och internationella tidningar och tidskrifter och – inte överraskande – med en omfattande föredragsverksamhet. Men redan då var han allvarligt försvagad av en sviktande hälsa. Han genomgick flera hjärtoperationer, utvecklade diabetes och 2002 fick han diagnosen amyloidosis – en sällsynt och obotlig form av bencmærgscancer.

Fem dagar före sin död gav han, sittande i en rullstol, en tims lång tv-intervju med anledning av utgivningen av sina memoarer. Han hade lovat sin utgivare att han skulle hålla ut fram till dess. Det löftet höll han.

David Lange talar på Dunedin Universitet i augusti 2004.

Historiker på avvägar

Om en historiker som är på spåret av historien i Victoria, men som i stället väljer naturen.

TEXT: MICHAEL BÖSS FOTO: MICHAEL BÖSS OCH TOURISM VICTORIA

"Årstidernas Australien". Så tänker inte särskilt många om Australien. Men det är ett bra tips för dem som vill uppleva landet på ett annorlunda sätt. Om man kan skjuta på sommarsemestern ett par månader så är den australiska våren (oktober–november) nämligen en helt idealisk restidpunkt. För då står fälten, bergen, ja, till och med öknen i full blom och i storstäderna råder kulturell högsäsong. Det var egentligen södra

Australiens historia som jag var mest inriktad på när jag hösten 2004 fick möjlighet att åka på en fem dagars rundresa i Victoria efter en akademisk konferens i Melbourne. Men resan borde ha varit dubbelt så många dagar.

Den kulturella huvudstaden

Det känns lite snopet att behöva erkänna, men konferensen var inte särskilt intressant. Eller ock-

så var det bara så att Melbourne är en så charmig stad! Ska man välja mellan Sydney och Melbourne så är Melbourne "den solidaste", medan Sydney är "den mest förtrollande". Så skrev en brittisk äventyrare i en bok om Australien i början av 1900-talet. Jag är inte säker på att jag kan skriva under på denna beskrivning. I dag är Melbourne Australiens "Paris", inte så mycket på grund av de breda boulevarderna, utan snarare i

Gammalt och nytt möts i Melbourne. Till vänster skimtar tornet på Flinders St Station (1899) – en av stadens mest karakteristiska byggnader.

Eftersom det som sagt var historien som jag själv var här för att studera, vill jag nämna det museum som jag tyckte var mest intressant, nämligen invandarmuseet. Immigration Museum visade sig vara helt rätt utgångspunkt för min efterföljande rundresa. För där kunde man förstå vad det var som i mitten av 1800-talet fick folk från hela världen att strömma till Victoria – guld!

En australisk legend

Historien om Australiens guld är också historien om en av de mest dramatiska episoderna i Australiens historia: The Battle of the Eureka Stockade. Detta uppror var en sorts "skatteuppror" som guldgrävarna iscensatte 1854 som en reaktion mot de alltför giriga myndigheterna. Det slutade med en massaker på de upproriska guldgrävarna. I gengäld uppstod en legend som sägs uttrycka den australiska andan: rättfärdighet, kamratskap och "A fair go for all". Hela den här historien kan man också höra mer om under ett besök i Ballarat.

I själva verket försiggick en stor del av guldjakten dock inte bara här, utan över ett jättelikt landområde. Så om man fortsätter västerut kan man stanna upp vid mer autentiska minnesmärken från Australiens "guldålder". Men vid den här tidpunkten har tålamodet nog börjat tryta och man börjar snevla lite på klockan.

The Grampians är stället för alla som gillar 'det vilda'. För en del ska det vilda vara något som de själva gör, oavsett om det handlar om klippklättring, grottuforskning eller kanotpaddling

Australiens guldkantade historia

Det första guldet i Australien hittades 1851, och nio tiondelar av det som vaskades och grävdes fram under den stora guldruschen som följde kom från två städer i Victoria: Bendigo och Ballarat. I början bodde de flesta guldgrävare i tält och primitiva stugor, men guldfyndet i Ballarat betydde så mycket att staden på några få år blev Australiens tredje största stad efter Sydney och Port Philip, som Melbourne hette på den tiden. Sedan försvann guldet och därmed också förutsättningen för Ballarats utveckling. Därför har stora delar av den centrala stadsdelen bevarats sedan den tiden: som en arkitektonisk fossil av ståtliga viktorianska byggnader. Staden är i dag en dröm för alla filmscenografer som behöver kulisser från den här perioden. Och för alla turister förstås.

Man kan också återuppleva Ballarats spännande historia i familjeparken Sovereign Hill. Det är ett friluftsmuseum som på 15 hektar land förflyttar besökarna till Ballarats storhetstid. Med sina mer än 550 000 besökare per år handlar det om en av Australiens mest populära attraktioner. Därefter kan man fortsätta till det spännande Guldmuseet på samma biljett.

Särskilt om man vet vilken syn man kan förvänta sig på fälten omkring Halls Gap vid infarten till nationalparken The Grampians: hundratals stora, betande kängurur som det är bäst att möta innan skymningen lägger sig över landsvägen. Södra Australien är i hög grad "känguruland", ja, till och med de mer skygga emuerna kan av och till ses från bilen. Men att kliva ut ur bilen för att ta ett kort – det kan du glömma. Då försvinner de illa kvickt!

Den blomstrande vildmarken

The Grampians är en av Australiens nyare nationalparker. Parken som öppnades 1984 sträcker sig över fyra bergskedjor. Till ytan är det ingen stor park (ca 2 400 km²), men det är en av de

kraft av miljön på stränderna längs Yarra-floden – Melbournes "Seine". Här blomstrar konstverken. Inom en liten km² hittar man bildkonst, teater, opera, balett, klassisk musik – och inte minst det bästa inom den kulinariska konsten.

Gillar man konst och kultur kan man uppleva detta på högsta internationella nivå under två veckor i mitten av oktober när stan arrangerar sin årliga kulturfestival, Melbourne International Arts Festival. Den här festivalen bidrar till att grundlägga Melbournes rykte som Australiens kulturella huvudstad. För när de styrande i Sydney 1957 bestämde sig för att uppföra det sedan så berömda Operahuset, var det just i ett försök att matcha Melbourne. En helt jämn match har det dock aldrig blivit. Melbourne har nämligen allt.

VI PRESENTERAR

Michael Böss är lektor i historia vid Institut for Sprog, Litteratur og Kultur vid Aarhus Universitet, Danmark

Överst

Typiskt landskap från Victoria med de obligatoriska eukalyptusträden och fåren.

Mitten

Den 250 km långa Great Ocean Road som öppnades 1932, har blivit en turistattraktion. Det beror inte minst på klippformationerna The 12 Apostles.

Nederst

De viktorianska byggnaderna som vittnar om Ballarats storhetstid finns fortfarande kvar.

parker där man behöver gott om tid om man vill ha en chans att uppleva alla dess fasetter. Även om den högsta punkten, Mount William, bara når upp till den blygsamma höjden av 1 167 meter, verkar bergen högre på grund av det omgivande slättlandet. De ser så majestätiska ut på avstånd att man gott kan förstå varför människorna som levde här i gamla tider har betraktat detta sluttande bergslandskap som heligt och därför gav parken dess mycket fina klippkonst. Kommer man närmare upptäcker man dock att de berg som på avstånd ser så runda och harmoniska ut, visar sig vara fulla av djupa raviner, förvridna klippformationer och dramatiska vattendrag.

The Grampians är stället för alla som gillar "det vilda". För en del ska det vilda vara något som de själva gör, oavsett om det handlar om klippklättring, grottutforskning eller kanotpaddling. Allt detta kan man göra här. För andra – och det gäller även mig själv – är det tillräckligt vilt att ge sig ut på vandring längs de många markerade vandringsleder som finns i alla längder och för folk med både begränsad och god kondition. Det går knapptast att hitta en nationalpark i Australien med ett så varierat växt- och djurliv som här: nästan 200 olika fåglar, 35 däggdjursarter och 28 kräldjursarter. Så tänk på att rikta ögonen nedåt! I oktober åker man först och främst till The Grampians för att uppleva de vilda blomorna i full blomning. Kanske har man sån tur att guiden pekar ut en av de 20 arter som inte finns någon annanstans på jorden.

Avstickare till Coonawarra

Även för kulturintresserade är The Grampians perfekt under den australiska våren. Halls Gap har både en egen konstfestival (i september) och en filmfestival (i november) – och förträffliga restauranger. Sedan bör man unna sig själv den upplevelsen att köra ner och provsmaka vinet på det stället där några av de allra bästa vinerna kommer från. I så fall ska man köra mot sydväst via Casterton till Penola precis på andra sidan gränsen mot South Australia. Tio kilometer norrut kommer

man nämligen till det berömda vindistrikt där man producerar de härliga Coonawarra-vinerna. Coonawarras rykte grundades på shirazdruvan, men de stora, klassiska vinerna från till exempel Redman, Wynns och Mildara – som finns hos många danska vinhandlare – är gjorda på cabernet sauvignon. Vitt vin av hög kvalitet finns också. Coonawarra ligger längre söderut än många andra australiska vindistrikt. Det svala klimatet gör mognads-säsongen längre och ger på det sättet vinerna härifrån en speciellt rund och fyllig fruktsmak.

Man kan välja att bo i Penola, men för ett par år sedan öppnade en härlig lodge i själva Coonawarra, på gångavstånd från flera av de stora vinhusen och med ett utmärkt kök.

Kanske är landskapet i själva distriktet inte lika vackert som till exempel i Hunter-dalen norr om Sydney. I gengäld behöver man inte bege sig långt för de stora naturupplevelsorna. Lite längre norrut ligger de imponerande Naracoorte Caves, och söderut hittar man en av de märkligaste kuststräckningarna i världen. Jag vill passa på att säga att även om en av de "Tolv apostlarna" längs Great Ocean Road nyligen rasade ihop, är dessa naturskapade skulpturer fortfarande en helt betagande syn, särskilt timmen före solnedgången.

Det finns gott om fina övernattningsställen, både här och i surf- och badorterna längre österut. Och jo, det går att bada i havet i Victoria i oktober.

INFO

www.visitgrampians.com.au
www.ballarat.com
www.visitvictoria.com

"Down under" — bokstavligt talat

Det stoff som drömmar vävs av grävs upp ur underjorden i Coober Pedy. **Text och foto: Anders Nielsen**

Coober Pedy ligger på Stuart Highway ungefär halvvägs mellan Adelaide och Alice Springs. Men vi kommer hit från öster – från Oodnadatta-leden och Simpsonöknen i vars storslagna och dammiga ödemark vi på en och samma dag har upplevt två märkliga sevärdheter: William Creek Hotel, världens mest förunderliga hotell, och Anna Creek Station, världens största boskapsfarm som till ytan är lika stor som Belgien.

Följda av en jättelik svans av damm kör vi genom ett landskap som mest av allt liknar en bit gammalt knäckebröd. Utan att veta det är vi på väg till dagens tredje sevärdhet – turistmagnet eller ej. Berg av uppgrävt material döljer på avstånd Coober Pedy som på aboriginspråk heter Kupa Piti och betyder något i stil med "Vit

mans hål i jorden". Tecknade serielikna skyltar gör att även en analfabet kan förstå att det här finns risk för att falla ner i 30 meter djupa gruvschakt om man rör sig runt i terrängen. På några ställen skyltas det med tillträde förbjudet.

Underground

Det här är dock inga riktiga berg. Det handlar snarare om stora bergsknallar som på många ställen är försedda med fönster och dörrar. Är det övergivna filmkulisser från en familjen Flinta-film? Ortens sluttande huvudgata skiljer sig inte mycket från andra orter med 4 000 invånare, men här finns minst 30 butiker som säljer opaler, och många fasadskyltar börjar med "Underground ...", till exempel Underground Hotel, Underground Restaurant, Underground Bar osv.

Ortens mest centrala camping är det lyckligtvis inget "underground" med, men att lämna bilens luftkonditionerade miljö är som att få en kokhet stekpanna daskad i huvudet. Hettan är långt bortom det behagliga – faktiskt på gränsen till det outhärdliga. Efter ett svalkande dopp i campings pool kör vi iväg på lite sightseeing runt i Coober Pedy.

De lokala aboriginerna verkar ha fått sina utbetalningar i dag, för en stor del av dem – kvinnor och män, unga och gamla – raglar okontrollerat berusade runt i rondellens gräsrabatt. En polisbil håller ett vakande öga på det som händer, vilket väcker tydlig förargelse bland de vita fotgängarna. Det är sorgligt att se den en gång så stolta urbefolkningen i detta depraverade

Shoppingrunda i "opallandet".

tillstånd, men orsaken kan ligga någon annanstans än hos dem själva.

Ett opaläventyr

På rekommendation från campingchefen kör vi fyra kilometer utanför orten för att besöka en opalgrävare i hans bostad som också är butik. Hammermeister är ett passande namn för en opalgrävare. Med förnamnet Markus och födelselandet Schweiz är Markus en av de mer välsituerade medlemmarna av den skara av hundratalet äventyrare som från upp emot 50 olika länder har funnit sig en förhållandevis fri men också osäker tillvara som opalgrävare i Coober Pedy.

Markus Hammermeister är gift med holländskfödda Josephien Zwart – de har inga barn, men i stället en svart labrador. Markus är 39 år och har varit opalgrävare i Coober Pedy sedan han var 16. I dag driver han en opalgruva tillsammans med en kompanjon och sin hustru som vid sidan av läser till lärare i Adelaide. Det äkta paret bor i en av dessa bergsknallar med dörrar och fönster ut mot en klippavsats som fungerar som gårdsplan.

Markus besitter ett stadigt lugn som härrör från många ensamma arbetstimmar under jorden. Han visar tålmodigt och förhoppningsfullt fram sina finaste opalfynd för min hustru som inte är så bra på att dölja sitt uppenbara intres-

se. När hon till slut har bestämt sig och betalat, visar han gärna hur man slipar de värdefulla stenarna, och jag utnyttjar hustruns investering ytterligare genom att be om att få se deras privata hem. Det visar sig vara väldigt annorlunda jämfört med vad vi någonsin tidigare sett.

Besök i en dugout

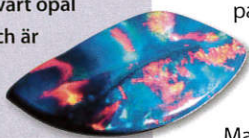
Den enda plana ytan är golvet som är belagt med brända klinkers, medan tak och väggar består av den grova, rödaktiga kalkstensklippan som bär spår av att vara utskuren med en särskild maskin. Entrén och det rymliga köket är de enda rummen som vetter mot gårdsplanen och därför har fönster. Köksskivan är tillskuren så att den följer väggens oenhetliga struktur. Husets mer tillbakadragna rum som sällskapsrum, sovrum, tvättstuga och badrum har inga fönster och upplyses bara av elektriska lampor. Inklusive showroom och workshop (butik) förfogar paret Hammermeister över drygt 300 m² boyta – en så kallad "dugout" som har grävs ut av en tunnelgrävmaskin.

Denna unika bostad har också den fördelen att när utetemperaturen under de varmaste sommarmånaderna stiger till mer än 50 grader och sedan faller till under 10 grader på vintern, håller inomhustemperaturen sig konstant på 24 grader året runt. Över hälften av Coober Pedys invånare bor i dugouts.

FAKTA OM OPALER

80 % av världens opalproduktion kommer från Coober Pedy och Andamooka i närheten. Enkelt beskrivet är opal ett mineral, en kvartsart bestående

av kiselsyra och en varierande del vatten. Opaler har skapats efter vulkanisk aktivitet där det för miljoner år sedan har funnits vatten. I ett elektronmikroskop kan man se små kulor av kiselsyragele som i de finaste opalerna ligger i välordnade lager som liksom prismor bryter ljuset i olika färger beroende på synvinkeln. De flesta opaler i Coober Pedy har en mjölkvit grundfärg, men svart opal och eldopal förekommer också och är särskilt eftertraktade. En väldigt speciell opal, The Painted Lady, som väger upp emot 100 kg (!) har just bjudits ut till försäljning i Old Timers Mine and Museum i Coober Pedy. Den hittades 1983 och är värderad till AUD 65 000.

Hemma hos Markus och Josephien

Dyra droppar

Markus berättar att en grupp guldletare den 1 februari 1915 hade slagit läger strax söder om nuvarande Coober Pedy, och medan de vuxna var ute för att leta efter vatten traskade fjorton-åriga Willie Hutchinson runt i lägret och hittade ett ytligt jordlager av färgsprakande opaler. Den omänskliga hettan och bristen på vatten lockade dock bara ett fåtal människor till trakten fram till 1917 när ett större antal hemvändande soldater från första världskriget var ivriga (och tuffa) nog för att försöka skapa sig en tillvaro här i outback-området.

Men vattenförsörjningen var alltid ett problem. Under en rad år transporterades vatten i behållare till Coober Pedy av afghanska kamelkaravaner, men i dag täcker en djupborrad brunn norr om orten behovet av vatten. Det handlar dock om dyra droppar. Tusen liter vatten kostar 35 kr, vilket kanske inte låter så mycket, men med tanke på värmen och därav följande vattenförbrukning blir det på ett år närmare en förmögenhet.

På vägen tillbaka till Coober Pedy passerar vi ortens kyrkogård. En inhägnad, dammig och stenig bit mark mittemellan högarna av uppgrävt material från gruvorna. Den största delen av gravarna är försedda med ett murket kors, varav många är oläsliga eller avbrutna. Namnen som kan läsas på korsen kommer från vitt skilda

Den enda plana ytan är golvet som är belagt med brända klinkers, medan tak och väggar består av den grova, rödaktiga kalkstensklippan som bär spår av att vara utskuren med en särskild maskin

världsdelar och lämnar en sorglig känsla av brist på familjeliv och en skriande ensamhet. Tankeväckande.

Crocodile Harry

Markus Hammermeister är inte representativ för Coober Pedys grupp av opalgrävare. De flesta är före detta kringströvande äventyrare för vilka parabler och girobetalningar är mer förödmjukande än döden. En värdig representant för dessa är den ännu levande och färgstarka ikonen Crocodile Harry som vi nu är på väg till. Vi hittar hans dugout mellan klipporna fem kilometer norr om orten, med bisarra skulpturer och skyltar på gårdsplanen. Donald, en man strax under trettio, tar emot oss och beklagar att Harry är på undersökning på sjukhuset. Donald bjuder på kaffe och visar

oss runt i Harrys eremitbostad som är inredd – eller snarare belamrad – med märkliga objekt: från uppstoppade krokodiler till behåar med D-kupor. Harry har aldrig försökt dölja att han är mycket förtjust i kvinnor.

Donald, som beskriver sig själv som oberoende säsongsarbetare, berättar över kaffet att Crocodile Harry påstår sig vara en lettisk baron vid namn Arvid Von Blumental som blev tvungen att fly från sitt land i slutet av andra världskriget. Under flera år arbetade han uppe i Northern Territory som krokodiljägare. Senare jobbade han som helikopterpilot, men fick sparken eftersom han oftast var berusad.

Harry kom till Coober Pedy i mitten av 1960-talet för att gräva efter opaler, men hans hälsa har under senare år varit dålig. Enligt Donald har Harry på senaste tiden börjat supa förbipasserande backpackers fulla för att sedan övertala dem att börja som opalgrävarpraktikanter.

Crocodile Harrys dugout blev 1985 odödliggjord i actionfilmen Mad Max III "Beyond Thunderdome" med Mel Gibson och Tina Turner.

Månlandskap

En spektakulär kvällsföreställning får vi uppleva 33 kilometer norr om Coober Pedy i ett område med namnet The Breakaways. Medan man till synes är på väg ut i intet, uppenbarar sig ett av kontinentens största scenerier plötsligt, med starkt stöd av det mjuka, gyllene ljuset från solnedgången. Från en skyltad utsiktspunkt står vi utan att säga annat än "wow" och betraktar en jättelik slätt, The Moon Plain, som också har använts som inspelningsplats i Mad Max-filmer-

na. En bit till höger står klippformationen The Castle, och längst bort de två klipporna, Salt and Pepper, vilka – som namnet antyder – är två identiska små berg med den skillnaden att den ena är kritvit och den andra rödbrun.

Vi kör vidare en bit och kommer till dingostängslet The Dog Fence – världens längsta stängsel som förhindrar vilda dingor från att besvära fårflockarna i södra Australien.

Tysta, trötta och mätta på upplevelser kör vi i skymningen tillbaka till Coober Pedy, äter middag på campingen och sover en drömlös sömn fram till att morgondagens obönhörliga sol går upp. På vägen ut från den här speciella orten avlägger vi ett besök i en underjordisk kyrka där vi enas om att det har varit vårt hittills mest händelserika dygn i Australien.

Australisk musik

TEXT: LARS WALLIN

THE SAINTS

Nothing is straight in my house

cd/2005 The Cadiz Recording Company

www.saintsmusic.com

Det legendariska rock/punkbandet The Saints är återigen aktuella med ett nytt album och turné. Den här gången har Marty Willson-Piper från The Church anslutit sig till Chris Baileys änglar och tillsammans med Caspar Wijnberg och Peter Wilkinson är man nu The Saints anno 2005. Chris och Marty har mer gemensamt än att de numera spelar i samma band, båda lämnade en gång i tiden Australien för kärleken och flyttade till Sverige. Med Amsterdam som bas har man nu spelat in en skiva som är bandets bästa på många år. Öppningsspåret "Porno movies" är en frustande rock/punklåt med hamrande trummor och gitarrer som förmodligen kommer att få publiken att gå bananas! Den 60-tals inspirerade och kanske lite märklige låten "Where is my monkey" är av mina favoriter på skivan, kanske beroende på didjeriduen i låtens inledning eller det sköna orgelspelet som svävar omkring. The Saints lever och levererar i allra högsta grad trots att det är över 30 år sedan gruppen hemma i Brisbane skrev klassikern "I'm stranded".

THE STONEAGE HEARTS

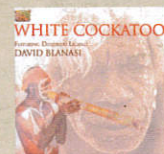
Guilty as sin

cd/ Off the hip 2005

www.dommariani.com

The Stoneage Hearts är australisk powerpop när den är som bäst. Må hända att Dom Mariani inte är ett välkänt namn i den stora världen men en låtskrivare med känsla för melodiös powerpunkpop av högsta rang är han. Musiken är en skön mix av det typiska soundet som präglade den Australiska scenen vid slutet av 80-talet, surfmusik blandat med 60-tals garagerock och punkattityd. Med solglasögon, jeans, gympadojor och randiga t-shirts sprudlar dessa gamla stenåldershjärtan av spelglädje. "Guilty as sin" skruvar med låtar som "Rock'n'roll boys", "Rock'n'roll girls" och "Fussy garbos" upp temperaturen likt en solig januari dag på Bondi Beach.

THE WHITE COCKATOO

Featuring Didjeridu Legend David Blanesi

cd/ 2005 Arcmusic

www.whitecockatoo.com

The White Cockatoo bjuder på det finaste man kan uppleva inom traditionell aboriginsk Gunbork musik från Arnhem Land. Gruppen bildades 1998 av legenden David Blanesi, som var först med att spela didjeridu utomlands. Blanesi som sedan 1960-talet turnerat bildade i 1998 The White Cockatoo. 2001 försvann Blanesi spårlöst från sitt hem i Wugularr och har sedan dess inte syns till, men gruppen har dock fortsatt att uppträda och didjeridu spelandet har tagits över av Blanesis elev Darryl Dikarna. Musiken härstammar från mänsklighetens äldsta obrutna kultur och sångerna är stöpta i samma form som de gjort i tusentals år.

VI PRESENTERAR

I tillägg till jobbet som webdesigner på Bröllopsmagasinet har Lars Wallin en stor passion för Australien - framst den aboriginska kulturen och instrumentet didjeridu. Lars är även skribent i det världsomspännande magasinet "Didgeridoo Magazin" och han arrangerar konserter med australiska artister. Desutom är Lars i styrelsen för Vännskapsföreningen samt Skandinaviska Didgeridoo Föreningen.

AUS/NZ MyPlanet Magazine

ISSN 1651-4041

Utgivare:

Australian New Zealand Friendship Society
Norrbäckagatan 47B, Box 23103,
104 35 Stockholm